

JABATAN PERKHIDMATAN VETERINAR SABAH

LAPORAN TAHUNAN **2020**

Aras 3, Blok B, Wisma Pertanian Sabah, Jalan Tasik, Off Luyang,
Beg Berkunci 2051, 88999 Kota Kinabalu Sabah
Tel: 088-287400 Faks: 088-238418

Kandungan	m/s
PERUTUSAN PENGARAH	2
PROFIL JABATAN	3-6
KEWANGAN	7-11
SEKSYEN PENTADBIRAN	12-14
SEKSYEN PERANCANGAN	15-19
INDUSTRI TENUSU	20-22
SEKSYEN KESIHATAN VETERINAR	23-32
SEKSYEN PENGURUSAN BIOSEKURITI	33-46
UNIT KEPASTIAN KUALITI (UNIT JAMINAN KUALITI VETERINAR)	47-48
UNIT KUARANTIN HAIWAN KINARUT	49
UNIT PENGUATKUASAAN	50-51
PERKHIDMATAN VETERINAR	52-53
UNIT EXIM	54-57
UNIT PEMERIKSAAN VETERINAR	58-64
SEKSYEN PEMBANGUNAN SUMBER GENETIK	65-69
PEMBANGUNAN INDUSTRI TERNAKAN (PROJEK SOSEK)	70-73

PERUTUSAN PENGARAH

Salam Sejahtera

Buku ini diterbitkan setiap tahun bagi tatapan generasi yang akan datang. Setelah melihat peningkatan yang berlaku dalam jabatan ini, maka amatlah besar harapan saya sekiranya jabatan ini dapat menyerlahkan lagi perkhidmatan DVS mengikut keperluan dan kehendak rakyat.

Buku yang memaparkan aktiviti DVS bagi tahun 2020 dapat dijadikan bahan pengetahuan kepada kita semua. Pengemblengan usaha dan kerjasama yang dipupuk harus diteruskan dalam segala aspek tugas untuk mencapai kecemerlangan dalam tugas yang diamanahkan. Segala usaha secara kerjasama ini adalah untuk mencapai kejayaan yang optima bagi semua pihak. Saya berharap usaha-usaha kerja berpasukan sesama warga DVS dapat diteruskan dari semasa ke semasa bagi menggapai kecemerlangan dalam melaksanakan tugas dan tanggungjawab yang diamanahkan.

Perkhidmatan-perkhidmatan yang diberikan meliputi aktiviti kawalan, pencegahan dan pembasmian penyakit haiwan, pembangunan industri ternakan, penyelidikan di dalam bidang penyakit, pembiakan, pemakanan ternakan dan sosio-ekonomi penternak, perkhidmatan makmal dan kepastian kualiti untuk produk-produk berasaskan ternakan serta penguatkuasaan undang-undang dan peraturan veterinar.

Marilah kita sama-sama berganding bahu dan menyokong segala program Jabatan dalam mempertingkatkan produktiviti, penyampaian perkhidmatan yang lebih jitu untuk rakyat dan mengukuhkan imej Jabatan sebagai sektor utama dalam memacu pembangunan Industri Ternakan.

Saya selaku Pengarah Jabatan Perkhidmatan Veterinar mengucapkan setinggi-tinggi penghargaan di atas segala sokongan dan galakan yang telah diberikan.

Sekian, terima kasih.

Dr. Peter A.K Lee

Pengarah Jabatan Perkhidmatan Veterinar
Sabah

PROFIL JABATAN

LOGO JABATAN PERKHIDMATAN VETERINAR SABAH

TAFSIRAN LOGO

Keterangan:

Logo ini merupakan kesinambungan daripada logo yang lama di mana terdapat lingkaran yang bertulis nama jabatan yang baru iaitu Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah.

Tanduk:

Mewakili visi dan misi jabatan iaitu:

- Industri ternakan yang komersial, bersepadu dan mantap untuk mengeluarkan makanan yang berkualiti bagi mencapai tahap sara diri yang berkekalan dan eksport.
- Memberikan perkhidmatan veterinar dan pengurusan ternakan yang professional sebagai pemangkin kepada industri ternakan yang mantap bagi membekal makanan daripada hasil ternakan yang bermutu dan selamat.
-

Huruf V:

Melambangkan perkhidmatan veterinar serta lima (5) objektif utama Jabatan iaitu:

- Mencegah, mengawal dan membasmi penyakit-penyakit haiwan dan zoonotik.
- Menentukan bahan-bahan haiwan untuk makanan suci, bersih dan sesuai untuk dimakan.
- Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri haiwan yang mantap.
- Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri makanan haiwan.
- Menentukan kebajikan dan kesejahteraan semua haiwan sentiasa terpelihara.

Bentuk Telur:

Menggambarkan simbol benih lembaga di mana semua kehidupan bermula untuk pertumbuhan dan perkembangan

Warna Ungu:

Mewakili perkhidmatan veterinar.

Warna Putih:

Menggambarkan kebersihan bumi Negeri Sabah, di mana status kesihatan yang bebas daripada penyakit haiwan utama.

Warna Hijau:

Mewakili kawasan kehijauan dalam negeri iaitu padang ragut dan makanan untuk ternakan

Warna Merah:

Mewakili perkhidmatan yang diamanahkan kepada jabatan.

Pada keseluruhannya logo ini melambangkan moto jabatan iaitu ***Pengeluaran dan kesihatan ternakan yang mapan.***

LATAR BELAKANG

Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah (sebelum ini dikenali sebagai Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak) merupakan salah satu daripada empat jabatan di bawah naungan Kementerian Pertanian dan Industri Makanan Sabah. Jabatan ini telah diwujudkan pada 1hb Januari 1976. Sebelum ini sektor ternakan di Sabah telah dikawalselia oleh jabatan pertanian Sabah dibawah naungan Bahagian Perusahaan Ternak yang diketuai oleh seorang Penolong Pengarah.

Tugas Utama pada waktu tersebut sebahagian besar meliputi program pencegahan jangkitan penyakit dan rawatan ternakan. Hanya pada 1 Januari 1976, Bahagian ini ditauliahkan menjadi sebuah jabatan dengan nama Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak diketuai oleh seorang Pengarah. Aktiviti jabatan ini juga diperluaskan untuk mencakup pengeluaran dan pembangunan industri ternakan di Sabah.

VISI

Untuk menjadi agen peneraju tranformasi perkhidmatan veterinar dan industri ternakan yang dinamik.

MISI

Memberikan perkhidmatan veterinar dan pengurusan ternak yang professional dan inovatif kepada industri ternakan bagi menjamin pengeluaran makanan yang berkualiti dan selamat.

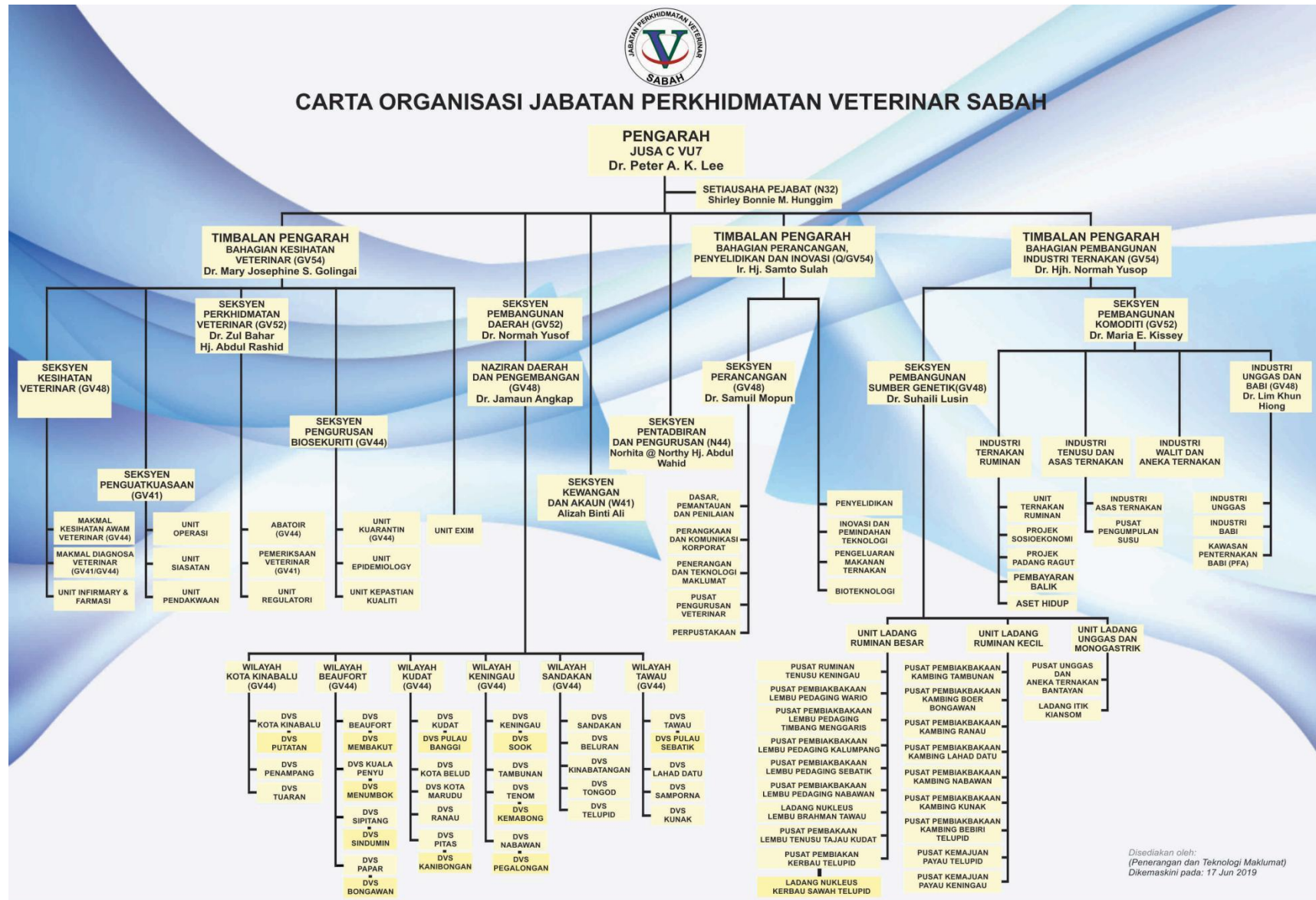
OBJEKTIF

- I. Mencegah, mengawal dan membasmi penyakit-penyakit haiwan dan zoonotik.
- II. Menentukan bahan-bahan haiwan untuk makanan manusia suci, bersih dan sesuai untuk dimakan.
- III. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri haiwan yang mantap.
- IV. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri makanan haiwan.
- V. Menentukan kebajikan dan kesejahteraan semua haiwan sentiasa dipelihara.

FUNGSI

- I. Mencegah, mengawal dan membasmi penyakit-penyakit haiwan dan zoonotik.
- II. Menentukan bahan-bahan haiwan untuk makanan manusia suci, bersih dan sesuai untuk dimakan
- III. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri haiwan yang mantap.
- IV. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri makanan haiwan.
- V. Menentukan kebajikan dan kesejahteraan semua haiwan sentiasa dipelihara.

CARTA ORGANISASI

KEWANGAN

Jadual 1. Peruntukan Mengurus (Negeri)

Butiran Vot	Peruntukan Asal	Peruntukan Ditambah/ pindah	Perbelanjaan Dirancang	Perbelanjaan Sebenar	% Perbelanjaan
Pentadbiran Emolumen Kakitangan	22,915,000.00	948,087.00	23,863,087.00	21,982,772.28	92.12%
Pentadbiran Sumber Manusia	963,010.00	-	963,010.00	820,971.89	85.25%
Pentadbiran Am Pejabat	1,240,010.00	-	1,240,010.00	952,446.81	80.97%
Pameran dan Pertunjukan	160,000.00	-	160,000.00	135,168.92	86.39%
Kakitangan Sembilan	2,800,000.00	-	2,800,000.00	2,381,159.60	89.62%
Persidangan Tahunan JPHPT Sabah	36,500.00	-	36,500.00	32,136.00	88.04%
Perkhidmatan Keselamatan	600,000.00	-	600,000.00	587,353.20	97.89%
Penyenggaraan Bangunan	1,450,010.00	-	1,450,010.00	1,156,715.80	79.77%
Pengendalian & Penyenggaraan Loji, Dan Perkakasan Kenderaan	850,000.00	891,959.00	1,741,959.00	1,627,139.60	96.57%
Pengendalian & Penyenggaraan Stesen	325,000.00	-	325,000.00	270,882.67	83.35%
Pengendalian & Penyenggaraan Perahu Lanca Jabatan	43,010.00	-	43,010.00	31,585.67	83.94%
Pengendalian & Penyenggaraan Kilang Makanan	40,010.00	12,000.00	52,010.00	22,000.29	42.30%
Pengendalian & Penyenggaraan Perpustakaan	28,000.00	-	28,000.00	27,986.00	99.95%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Pemiakan Ayam/Itik	280,010.00	-	280,010.00	265,692.09	98.11%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Pemiakan Khinzir PFA (Pig Farming Area)	100,020.00	-	100,020.00	30,166.18	67.39%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Arnab	60,000.00	-	60,000.00	53,095.00	88.49%
Pengendalian & Penyenggaraan Pusat Pemiakan Kambing Bongawan	38,010.00	-	38,010.00	28,765.96	89.04%
Pengendalian & Penyenggaraan Kuarantin Kandang Anjing & Kucing	67,010.00	-	67,010.00	58,174.01	90.52%
Pengendalian & Penyenggaraan Rancangan Pendaftaran Suntikan Kerbau	60,010.00	-	60,010.00	26,178.69	92.83%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Burung Puyuh	95,000.00	-	95,000.00	76,304.00	80.32%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Angsa Dan Itik	50,010.00	-	50,010.00	40,829.26	93.03%

Pengendalian & Penyenggaraan Unit Pemeriksaan Daging	52,010.00	-	52,010.00	50,382.82	96.87%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Audio Visual	21,000.00	-	21,000.00	11,760.00	56.00%
Pengendalian Unit Pemeriksa Dan Penguatkuasa Veterinar	133,000.00	-	133,000.00	104,653.94	79.18%
Pengendalian & Penyenggaraan Pusat Teknologi Daging Sabah	203,010.00	-	203,010.00	189,679.42	93.43%
Pengendalian & Penyenggaraan Makmal Kesihatan Awam Veterinar Kota Kinabalu	207,010.00	-	207,010.00	176,262.12	85.42%
Pengendalian & Penyenggaraan Ladang Ruminan	320,010.00	-	320,010.00	282,649.48	91.07%
Banci Ternakan	30,000.00	-	30,000.00	23,162.20	91.45%
Pembelian Susu Daripada Penternak	15,134,010.00	-	15,134,010.00	14,399,519.40	95.15%
Perkhidmatan Pembersihan Rumah Sembelih	45,010.00	-	45,010.00	35,000.60	77.76%
Pendidikan Veterinar	332,000.00	-	332,000.00	203,988.14	61.65%
Ubat-Ubatan Dan Perkakas-Perkakas	1,150,000.00	-	1,150,000.00	899,841.20	78.25%
Bahan-Bahan Makanan	1,800,000.00	(12,000.00)	1,788,000.00	563,941.40	31.54%
Pembangunan Penternak Daerah	85,000.00	-	85,000.00	77,223.20	95.97%
Pengurusan Peningkatan Kualiti Dan Akreditasi ISO	50,000.00	-	50,000.00	49,015.40	98.03%
Peningkatan Portal DAVETSA	48,000.00	-	48,000.00	46,601.00	97.09%
Peralatan Dan Kelengkapan Teknikal	65,000.00	-	65,000.00	63,811.00	98.17%
Bantuan Musim Kemarau Dan Banjir Serta Mengganti Rugi Penyembelihan Yang Diwajibkan Di Dalam Menghadapi Penyakit Berjangkit	20.00	21,685.00	21,705.00	21,683.95	99.90%
Pengendalian Dan Penyenggaraan Unit Pusat Pembangunan Pastura Dan Agro Bahan Makanan Untuk Ruminan Tongod	14,030.00	-	14,030.00	-	0.00%
JUMLAH PERBELANJAAN :	51,889,730.00	1,861,731.00	53,751,461.00	47,806,699.19	89.59%

Jadual 2. Peruntukan Pembangunan Negeri

Butiran Vot	Peruntukan Asal	Peruntukan Ditambah/ pindah	Perbelanjaan Dirancang	Perbelanjaan Sebenar	% Perbelanjaan
Pusat Pengeluaran Baka dan Bibit Lembu Pedaging Kota Belud dan Tongod	600,000.00		600,000.00	358,099.38	62.04%
Makmal Diagnosa Veterinar	500,000.00		500,000.00	471,473.35	94.42%
Stesen Kuarantin Haiwan	500,000.00		500,000.00	491,791.88	98.67%
Stesen Pembiakan Ternakan Sebrang	800,000.00		800,000.00	700,618.20	89.46%
Stesen Pembiakan Ternakan, Tawau	500,000.00		500,000.00	436,625.71	94.15%
Kereta-kereta dan Perahu-perahu	100,000.00	46,000.00	146,000.00	37,450.00	25.65%
Bangunan-bangunan	700,000.00	(46,000.00)	654,000.00	633,401.45	99.57%
Projek Pembangunan Unggas	380,000.00		380,000.00	368,924.93	97.10%
Projek Lembu Tenusu	2,000,000.00		2,000,000.00	1,791,145.57	93.60%
Pusat Pembiakan Kambing	600,000.00		600,000.00	569,126.42	97.77%
Projek Pembangunan Itik	300,000.00		300,000.00	297,522.81	99.17%
Projek Kerbau-Telupid	400,000.00		400,000.00	320,409.42	82.46%
Projek Kemajuan Payau	200,000.00		200,000.00	169,648.21	85.44%
Pusat Latihan Menternak	450,000.00		450,000.00	442,481.97	99.71%
Pengeluaran Makanan Ternakan	10.00		10.00	-	0.00%
Pusat Penjanaan Baka Lembu Kalumpang	300,000.00		300,000.00	292,178.62	99.76%
Kemudahan Perkhidmatan Pengembangan Ternakan	300,000.00		300,000.00	278,155.98	92.72%
Projek Pembangunan Arnab	80,000.00		80,000.00	75,624.00	94.53%
Pusat Bioteknologi	300,000.00		300,000.00	274,859.10	93.96%
Pusat Pembiakan Ayam Kampung	100,000.00		100,000.00	94,403.00	94.40%
Rumah Penyembelihan dan Kesihatan Awam Veterinar	1,700,000.00		1,700,000.00	1,629,774.32	96.22%
Skim Pembangunan Ternakan Nabawan-TKPM	350,000.00		350,000.00	196,412.95	56.12%
Program Pengeluaran Baka Lembu Tenusu	600,000.00		600,000.00	555,970.75	93.31%
Projek Makanan Ternakan Ruminan	280,000.00		280,000.00	257,144.61	92.57%
Pusat Peningkatan Baka Kambing, Kunak	300,000.00		300,000.00	247,783.58	84.16%
Pusat Peningkatan Baka Lembu Pedaging, Pulau Sebatik	400,000.00		400,000.00	334,011.57	86.63%

Program Kawalan, Pencegahan dan Pembasmian Penyakit Haiwan	450,000.00		450,000.00	425,470.51	94.55%
Projek Peningkatan Perkhidmatan Klinik Veterinar	400,000.00		400,000.00	366,608.93	91.79%
Projek Integrasi Ternakan PINTAR	300,000.00		300,000.00	296,544.92	98.85%
Projek Pembangunan dan Peningkatan Kemudahan Penguat kuasa Veterinar	500,000.00		500,000.00	474,049.09	94.81%
Program Peningkatan Kepastian Kualiti Hasil	100,000.00		100,000.00	90,901.39	92.48%
Program Penternak Burung Walit	100,000.00		100,000.00	99,999.74	100.00%
Pembangunan Usahawan Industri Ternakan	-		-	-	-
Program Pembangunan Ternakan Ruminan	-		-	-	-
Program Pembangunan Indusrti Asas Ternakan	250,000.00		250,000.00	248,599.92	99.44%
Projek ladang Nukleus Pembiakbakaan Kerbau Sawah	300,000.00		300,000.00	195,096.27	72.28%
Program Pembangunan Usahawan Kambing	300,000.00		300,000.00	270,222.71	90.07%
Program Pengeluaran Kekacang, Hay dan Jagung Sebagai Makanan Ternakan di Keningau	400,000.00		400,000.00	358,195.67	89.55%
Program Penyelidikan dan Inovasi	50,000.00		50,000.00	38,176.30	76.35%
Projek Pusat Penyelidikan Ternakan dan Makmal Analisis Makanan Ternakan	100,000.00		100,000.00	99,846.90	99.85%
Projek Kawalan Penyakit Rabies	500,000.00		500,000.00	334,417.87	66.88%
JUMLAH PERBELANJAAN :	16,490,010.00	-	16,490,010.00	14,623,168.00	90.29%

Jadual 3. Peruntukan Pembangunan Persekutuan

Butiran Vot	Peruntukan Asal	Peruntukan Ditambah/ pindah	Perbelanjaan Dirancang	Perbelanjaan Sebenar
Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak (JPHPT)				
a) Perolehan Kambing untuk Pembakaan dan Ternakan Bagi Industri Kambing di sabah	2,000,000.00	-	2,000,000.00	121,800.00
b) Pembangunan Kawasan Padang Ragut Bersepadu	3,000,000.00	-	3,000,000.00	452,375.00
c) Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak (JPHPT)	1,000,000.00	-	1,000,000.00	751,566.14
Projek Kawasan Penternakan Babi	3,000,000.00	-	3,000,000.00	192,499.25
Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak (JPHPT)	6,000,000.00	-	6,000,000.00	1,325,741.14
Projek Transformasi Tenusu Sabah	9,000,000.00	-	9,000,000.00	5,668,028.95
Projek Ladang Nukleus Pembiakbakaan Kerbau Sawah, Telupid	100.00	-	100.00	-
Projek Pembangunan Pastura dan Bahan Makanan Agro untuk Ruminan, Tongod	1,100,000.00	-	1,100,000.00	983,736.52
Jumlah	25,100,100.00		25,100,100.00	9,495,747.00

SEKSYEN PENTADBIRAN

PERJAWATAN

TAHUN 2020					
BIL	SKIM PERKHIDMATAN	PERJAWATAN			
		GRED	Jumlah Jawatan	Tetap	Sementara
	PEGAWAI VETERINAR	JUSA	1	1	
		GV54	2		
		GV52	3	3	
		GV48	5	3	
		GV44	10	6	
		GV41	19	9	
	PENOLONG PEGAWAI VETERINAR	GA36	2	2	
		GA32	10	8	
		GA29/32	23	19	
	PEMBANTU MAKMAL	C19/22	1	0	
	PEMBANTU VETERINAR	GA26	2	2	
		GA22	12	2	
		GA22 (KUP)	30	30	
		GA19/22	138	94	
	PEGAWAI PENYELIDIK	Q54/52/44/41	14		
		Q54		1	
		Q44		3	
		Q41		8	
	PEGAWAI TADBIR	N41/44	1	1	
	AKAUNTAN	W41/44	1	1	
	PEN. PEGAWAI TADBIR	N29/32	1	1	
	PEN. AKAUNTAN	W29/32	1	1	
	PERPUSTAKAAN	S29/32	1	1	
	PEMBANTU TADBIR SETIAUSAHA	N19/29/32	3	3	
	PEMBANTU TADBIR	N22	3	2	
	PEMBANTU TADBIR	N22 (KUP)		23	
	PEMBANTU TADBIR	N19	68	21	
	PEMBANTU KEMAHIRAN	H19/22	47	3	
	PEMBANTU LAUT	AA19/22	11	4	
	PEMBANTU OPERASI	N11/14	107	90	
	PEMBANTU AWAM	H11/14	106	83	
	PEMANDU	H11/14	82	62	
	PELUKIS PELAN	J11/14	2	2	
	PENGAWAL KESELAMATAN	KP11/14	5	5	
	Jumlah		711	483	
	PEKERJA SAMBILAN HARIAN (PSH) TELAH DISYOR DAN DIMASUKKAN DLM SM2			82	

MEMANGKU DAN KENAIKAN PANGKAT

BIL	NAMA PEGAWAI	NAMA JAWATAN YANG DIPANGKU/GRED	TARIKH MULA MEMANGKU	RUJ/ SURAT /TARIKH
1.	Dr. Mary Josephine S. Golvingai	Pegawai Veterinar Gred GV54	15/10/2020 hingga 14/10/2021	SPAN(S) 600-1/021728/ bth.15 Dec 2020
2.	Kennedy Juani	Pegawai Penyelidik Gred Q41	19/10/2018 – 18/10/2021	SPAN(S):600-1/025315/230 bth: 7/1/2019

KENAIKAN PANGKAT

BIL	Nama Pegawai	Nama Jawatan/Gred	Tarikh Kenaikan Pangkat	Rujukan Surat dan tarikh
1.	Hj. Ir. Samto Sulah	Pegawai Penyelidik Gred Q54	1/1/2019	SPANS(S):800-1/27/2/4/128 bth. 9/9/2020
2.	Norhita @ Northy Haji Abdul Wahid	Pegawai Tadbir Gred N48	23/5/2020	SPANS(S);800-1/15/4/4/ Klt.6/(186) bth. 18/11/2020
3.	DgKu Mas Latifah Pg. Ahmad Tajuddin	Pembantu Tadbir Gred N22	14/8/2020	SPANS(S):800-1/15/2/2/268 bth. 27/10/2020
4.	Dr. Nur Hasreena Nadia Binti Ahlun	Pegawai Veterinar Gred GV41	12/8/2020	SPANS(S):600-1/038033/(38) bth. 10/8/2020

SENARAI ANGGOTA BERSARA WAJIB 2020

Bil	Nama Pegawai	Jawatan/Gred	Tarikh Bersara	Tempoh Berkhidmat Di DVS
1.	En. Jain Bin Ebin	PemanduKenderaan Gred H11	07/01/2020	25 Tahun
2.	Pn. Raimis Binti Jarimal @ Safree	PembantuOperasiGred N11	12/01/2020	41 Tahun
3.	Fatimah Abdullah @ JamiahBtJalindan	Pembantu Veterinar Gred G19	01/02/2020	42 Tahun
4.	En. Abd Ghani Bin Saman	PemanduKenderaanGred H11	28/02/2020	37 Tahun
5.	Dr. Zaidun Bin Mohd Noor	Pegawai Veterinar Gred G44	02/02/2020	42 Tahun
6.	En. Mohd Nor Hasyim	PembantuLautGred A19	10/03/2020	31 Tahun
7.	En. Henry Bin Juhim @ Juhun	Pembantu Veterinar Gred G19	21/03/2020	33 Tahun

8.	Pn. Juvita Binti Gulabok	Pembantu Veterinar Gred G19	10/04/2020	41 Tahun
9.	Pn. Easter Basun	PembantuAwamGred H11	16/04/2020	31 Tahun
10.	Pn. Dominica Chong	Pembantu Tadbir Gred N22	14/05/2020	42 Tahun
11.	En. Samuil Bin Diun	PPembantuAwamGred H11	05/06/2020	41 Tahun
12.	En. Yakub Bin Ahmad	PembantuAwamGred H11	09/06/2020	38 Tahun
13.	En. Lapai Bin Bagou	PemanduKenderaanGred H11	21/06/2020	38 Tahun
14.	En. Abd Razak Bin Pglberahim	Pembantu Veterinar Gred G19	08/08/2020	36 Tahun
15.	En. Chew Ah Sang	Penolong Pegawai Veterinar Gred G32	09/08/2020	40 Tahun
16.	En. Johnson Juinik	PembantuOperasiGred N11	20/08/2020	36 Tahun
17.	En. Kemlik Bin Juin	PembantuAwamGred H11	08/09/2020	42 Tahun
18.	Pn. Rabiam Binti Empin	Pembantu Tadbir (P/O) Gred N22	10/09/2020	39 Tahun
19.	Tuan Ir. Haji SamtoSulah	Pegawai PenyelidikGred Q54	20/09/2020	33 Tahun
20.	En. Yap Fook Fong	Pembantu Veterinar Gred19	21/09/2020	42 Tahun
21.	Pn. Norhita @ NorthyHj. Abdul Wahid	Pegawai Tadbir Gred N48	08/10/2020	1 Tahun 8 Bulan
22.	En. Kamiring Bin Goludin	Penolong Pegawai Veterinar Gred G32	02/08/2020	42 Tahun
23.	En. Ahlun Bin Kanak	Pembantu Veterinar Gred G22	08/11/2020	40 Tahun
24.	En. Ag. Damit Bin Tapa	PembantuAwamGred H11	30/11/2020	41 Tahun
25.	En. Kasdi Bin Ajam @ Sidik	Pembantu Veterinar Gred G11	16/12/2020	41 Tahun
26.	Pn. Sabariah Binti Abu Bakar	PembantuAwamGred H11	12/12/2020	42 Tahun
27.	Pn. Dayangku Mas Latifah BtPg Ahmad Tajudin	Pembantu Tadbir (P/O) Gred N19	12/12/2020	26 Tahun

SEKSYEN PERANCANGAN

Latihan dan Kursus

Aktiviti latihan untuk kakitangan Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah (DVS) dan juga untuk penternak telah mula dilaksanakan di Pusat Latihan Menternak, Bantayan (PLMB) yang siap dibina pada tahun 1989 dan mula menawarkan pelbagai program latihan pada bulan Julai 1989. Pada Januari 2005, pihak pengurusan tertinggi DVS telah membuat keputusan untuk menggabungkan Unit Latihan, Unit Penyelidikan dan Unit Penerangan yang ditempatkan di kawasan yang sama menjadi kompleks latihan yang lebih besar dan dikenali sebagai Pusat Pengurusan Veterinar (PPV) dan ditadbir oleh seorang Pegawai Penguasa Latihan. Pegawai Penguasa Latihan pula bertanggungjawab kepada Ketua Penolong Pengarah Kanan, Seksyen Perancangan, Ibu Pejabat DVS, Wisma Pertanian Kota Kinabalu. Kompleks latihan ini ditubuhkan sebagai usaha kerajaan Negeri Sabah melalui DVS Sabah untuk meningkatkan kompetensi kerja pegawai atau kakitangan jabatan dan juga penternak serta orang awam melalui peningkatan tahap pengetahuan, kemahiran dan membentuk sikap positif bersesuaian dengan aspirasi kerajaan ke arah memajukan lagi bidang industri ternakan di Sabah.

Seramai 451 orang kakitangan telah berjaya menjalani berbagai jenis latihan berkenaan dengan bidang tugas masing-masing. Sementara itu, 76 orang peternak telah menghadiri pelbagai kursus pengurusan ternakan dalam tempoh setahun.

Pada tahun 2020 tidak banyak kursus / Latihan dapat dijalankan kerana atas sebab wabak pandemik Covid-19 yang melanda.

Jadual 4. Maklumat Kursus / Latihan Untuk Anggota dan Peternak Awam Sepanjang Tahun 2020

No	Jenis Kursus	Tarikh Kursus	Tempat Kursus	Bilangan Peserta	
				Anggota	Peternak
1	Sesi Kaunseling Sijil Kemahiran Malaysia Melalui Kaedah Pengiktirafan Pencapaian Terdahulu (SKM-PPT)	27-28/2/2020	PPV Tuaran	44	-
2	Penternakan Ayam	2-6/3/2020	PPV Tuaran	4	20
3	Pengurusan Rumah Penyembelihan Haiwan Swasta dan Asas Pemeriksaan Daging	20-24/7/2020	MKAV Kota Kinabalu	1	21

4	Asas Penguatkuasaan Pegawai Operasi Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah	27-28/7/2020	MKAV Kota Kinabalu	29	-
5	Sesi Kaunseling dan Pembangunan Portfolio Calon Kemahiran Malaysia Melalui Kaedah Pengiktirafan Pencapaian Terdahulu (SKM-PPT) Siri 2 (secara 'online')	27.7.2020-3.9.2020	Tempat bertugas calon	48	
6	Program Pembuatan Bebola Daging	8/8/2020	Inkubator Industri Asas Ternakan, Penampang	25	-
7	Simulasi Tabletop Rabies Peringkat Wilayah Beaufort	11/8/2020	DVS Menumbok	54	-
8	Simulasi Tabletop Rabies & Pengauditan Peringkat Wilayah Kota Kinabalu	13/8/2020	Bilik Gerakan Wilayah Kota Kinabalu	33	1
9	Understanding Of ISO 17025:2017 Training	13/8/2020	MKAV Kota Kinabalu	25	3
10	Risk Assessment Of ISO 17025:2017 Training	14/8/2020	MKAV Kota Kinabalu	25	3
11	Internal Audit Of ISO 17025:2017 Training	18-19/8/2020	MKAV Kota Kinabalu	21	3
12	Pemantapan MS ISO 9001:2015 Seksyen Perkhidmatan Veterinar DVS Sabah	19/8/2020	SMTK Kinarut	20	-
13	Pengendalian Makanan	25/8/2020	MKAV Kota Kinabalu	43	5
14	Pengurusan Klinik Haiwan Kesayangan	8-10/9/2020	DVS Kepyau	11	-
15	Pengurusan Ternakan Ruminan dan Pastura	14-15/9/2020	PTR Sebrang Keningau	26	-
16	Penternakan Burung Puyuh	21-23/9/2020	PPV Tuaran	2	20

17	Pemantapan Pemeriksaan Daging & Teknik Pengambilan sampel (Tahap 1) Secara Online	21-23.12.2020	Secara atas talian ('online')	40	-
JUMLAH				451	76

Unit Perpustakaan

OBJEKTIF

1. Menyimpan dan memelihara bahan-bahan terbitan Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah supaya bahan ini terjaga dengan selamat sebagai koleksi terbitan jabatan dan dapat digunakan sepanjang zaman.
2. Membekal dan mengumpul koleksi bahan perpustakaan dalam subjek-subjek yang lebih komprehensif bagi memenuhi kehendak pelanggan dan keperluan organisasi dalam mencapai visi dan misi jabatan.
3. Membantu pihak Perpustakaan Negara Malaysia dan Perpustakaan Negeri Sabah dalam menggalakkan penggunaan dan kemudahan perkhidmatan dan sumber-sumber perpustakaan kearah masyarakat yang berilmu pengetahuan.
4. Memastikan setiap maklumat disebar, dipelajari dan digunakan oleh setiap anggota dan pegawai di jabatan kerajaan.

Jadual 6: Jumlah pengunjung dan penggunaan bahan

PERKARA	BILANGAN
Pengunjung	3,825 orang
Pinjaman bahan	62 naskhah
Peminjam	38 orang
Ahli baharu	4 orang
Rujukan bahan	54 naskhah

Jadual 7: Perolehan bahan rujukan DVS

PERKARA	BILANGAN
Buku teks	6 naskhah
Terbitan jabatan	37naskhah
Terbitan berkala: journal	3 judul/ 58 naskhah
Terbitan berkala: majalah ilmiah	5 judul/ 20 naskhah
Audio visual	Tiada
Suratkhabar	3 judul/ setiap hari

Jadual 8: Prestasi perolehan bahan

BULAN	BUKUTEKS (Naskhah)						TERBITAN JABATAN (Naskhah)			TERBITAN BERKALA (Naskhah)				SuratKhabar [Naskhah]	Audio Visual [Buah]	KeratanAkhbar [Artikel]	BahanBukanBuku [Buah]
	[A] BEL I	NILAI (RM)	[B] FOC	JUMLAH [A] +[B]	BM	BI	DVS Sabah	PELBAGA I	JUMLAH	MAJALAH	JOURNAL	PELBAGA I	JUMLAH				
JAN	0	0.00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Perolehan dibuat dan dibuat oleh Sekyen Pentadbiran	0	Keratan Akhbar bagi aktiviti DVS Sabah 2020 telah pun dibukukan	0
FEB	0	0.00	0	0	0	0	0	1	1	4	18	3	25		0		0
MAC	0	0.00	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1		0		0
APR	0	0.00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0		0
MEI	0	0.00	0	0	0	0	1	0	1	6	8	1	15		0		0
JUN	0	0.00	0	0	0	0	2	0	2	5	5	1	11		0		0
JUL	0	0.00	0	0	0	0	17	6	23	1	6	1	8		0		0
OGO	0	0.00	0	0	0	0	0	6	6	0	0	1	1		0		0
SEP	0	0.00	0	0	0	0	1	0	1	0	7	3	10		0		0
OKT	6	7167.00	0	6	0	1	1	1	2	0	3	1	4		0		0
NOV	0	0.00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0		0
DIS	0	0.00	0	0	0	0	0	0	0	4	15	2	21		0		0
JUMLAH	6	7167.00	0	6	0	1	22	15	37	20	62	14	96		0		0

Jadual 9: Prestasi perkhidmatan perpustakaan 2020

BULAN	PENGUNJUNG [TC] (Orang)	PEMINJAM (Aktif)		PEMINJAM (Baru)		PINJAMAN BAHAN (Database Erizia)							URUSAN KAUNTER [PINJAM (P)/ SAMBUNG(S)/ KEMBALI (K)]			RUJUKAN BAHAN		
		BUKUTEKS						TERBITAN BERKALA (Majalah Ilmiah/ Journal)		BUKUTEKS			Jumlah Besar C + D [E]	P/S	K	JUMLAH [F]	Nas	Org
		L	P	JUMLAH	L	P	JUMLAH [A]	JUMLAH [B]org	JUMLAH [C]	BM*	BI*	JUMLAH [D]*						
JAN	1021	0	2	2	0	0	0	0	0	1	2	3	3	3	1	4	0	0
FEB	1251	0	1	1	0	0	0	1	4	0	0	0	4	0	1	1	2	2
MAC	475	0	4	4	0	0	0	2	4	5	0	5	9	5	2	7	0	0
APR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MEI	1125	1	2	3	0	0	0	0	0	2	0	2	2	2	3	5	1	1
JUN	1775	0	4	4	0	1	1	3	4	9	4	13	17	13	3	16	4	4
JUL	1820	0	4	4	0	1	1	2	3	12	0	12	15	12	1	13	23	4
OGO	4041	0	4	4	0	1	1	2	3	1	4	5	8	5	5	10	6	1
SEP	900	0	5	5	0	1	1	0	0	8	1	9	9	9	5	14	6	0
OKT	1057	0	5	5	0	0	0	0	0	8	2	10	10	10	1	11	5	3
NOV	512	0	2	2	0	0	0	0	0	2	0	2	2	2	2	4	0	0
DIS	621	0	3	3	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	5	6	7	2
JUMLAH	14598	1	36	37	0	4	4	10	18	49	13	62	80	62	29	91	54	17
PETUNJUK : L=Lelaki P=Perempuan P/S/K=PINJAM/SAMBUNG/KEMBALI BM=Bahasa Melayu BI= Bahasa Inggeris																		

INDUSTRI TENUSU

Pendahuluan

Projek Lembu Tenusu (PLT) yang telah diperkenalkan oleh JPHPT sejak tahun 1982 telah diubah tajuknya menjadi Projek Menaik Taraf Pusat Pengumpulan Susu Sabah dengan skop dan lokasi yang sama. Beberapa strategi telah dirancang dengan rapi dan teratur untuk mencapai objektif-objektifnya. Sistem projek ini yang dirangka secara PAKEJ telah merangsang perkembangan projek ini mengikut perancangan. Jumlah penternak yang masih aktif mengusahakan penternakan lembu tenusu sehingga akhir tahun 2020 adalah sebanyak 54 orang dengan pengeluaran susu segar sebanyak 9,259,232.40 juta liter. Produksi susu tahun 2020 telah mengalami penurunan sebanyak 0.06% jika dibandingkan dengan pengeluaran susu pada tahun 2019 iaitu sebanyak 9,878,732.10 juta Liter.

Pengeluaran Susu Segar

Pengeluaran susu segar bagi negeri Sabah pada tahun 2020 telah mengalami penurunan sebanyak 619,499.70 (0.06%). kadar kelahiran juga mengalami penurunan sebanyak 0.07% dan kadar kematian sebanyak 0.02%.

Jadual 8. Pengeluaran Susu Segar Negeri Sabah Tahun 2018 dan 2019 (liter)

Ladang	2019 (Liter)	2020 (Liter)	Catatan
SPT Sebrang Keningau	Nil	Nil	nil
SPT Tawau	Nil	Nil	nil
Desa Cattle SDN BHD	721,765	1,979,760.42	Naik (1.74%)
Projek Lembu Tenusu	9,878,732.10	9,259,232.40	Turun (0.06%)
JUMLAH (LITER)	10,600,497.10	11,238,992.82	Naik (0.06%)

Jadual 9. Perbandingan Prestasi Projek Lembu Tenusu Mengikut Daerah (2019-2020)

MCC	SUMBANGAN								
	PROD. SUSU		KELAHIRAN		KEMATIAN		PROD.	LAHIR	MATI
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	SUSU(%)	(%)	(%)
KENINGAU	7,880,444	8,092,872.9	2506	2365	587	647	+0.027	-6	10
TENOM	513,616	471,695	187	145	64	11	-0.081	-22	-83
KUDAT	8,934	24,385	4	14	1	1	+1.73	25	0
TAWAU	55,586	67,574	45	34	41	33	+0.22	-25	-20
K.MRUDU	429,863	376,859	60	72	0	0	-0.12	20	0
TUARAN	17,750	19,217	5	12	0	2	+0.083	14	0
BEUFORT	109,821	59,561	22	39	4	10	-0.46	-60	1.5
BONGWN	152,981	0	0	0	0	0	0	0	0
MBKUT	-	-	7	7	30	0	-	0	0
RANAU	61,603	66,211	24	32	11	8	+0.074	34	-12
PAPAR	96,396	72618	35	11	25	11	-0.25	-68	-56
MBUK	22,924	18,176	8	3	2	6	-0.21	-63	2
Jumlah	9,878,732.10	9,259,232.40	2,903	2734	765	729	-0.06	5.8	4.7

Pengeluaran dan Kerosakan Susu Tahun 2020

Pada tahun ini, pengeluaran susu mengalami penurunan sedikit berbanding tahun lalu. pada tahun ini namun jumlah kerosakan susu masih dianggap tinggi. Jumlah pengeluaran susu dari projek ini pada tahun 2020 adalah 9,259,232.40 liter, daripada jumlah tersebut hanya 8,941,728.80 liter sahaja yang dapat dipasarkan dalam keadaan baik, sementara sebanyak 317,503.60 liter mengalami kerosakan. Punca kerosakan di peringkat PPS adalah disebabkan oleh chiller yang gagal berfungsi dengan baik, dan putus bekalan elektrik. Jadual di bawah memperlihatkan jumlah pengeluaran susu dan kerosakan susu sepanjang tahun 2020.

Jadual 10. Pengeluaran dan kerosakan susu Tahun 2020

Bil	Daerah	Produksi susu (liter)	Kerosakan susu /Penyebab (liter)			
			letrik	Kemalangan	antibiotik	Jumlah
1	Keningau	8,082,940.40				59,553.60
2	Tenom	471,695				135,734
3	Kudat	24,381				2,047
4	Tawau	67,574				25,171
5	K. Marudu	376,859				16,691
6	Tuaran	19,217				8,760
7	Beaufort	59,561				27,631
8	Ranau	66,211				4,825
9	Menumbok	18,176				13,397
10	Papar	72,618				23,694
Total (liter)		9,259,232.40				317,503.60

SEKSYEN KESIHATAN VETERINAR

Unit Makmal Kesihatan Awam veterinar

Objektif Kualiti

- I. Proses penerimaan sampel & pendaftaran kes pelanggan di kaunter tidak lebih daripada 10 minit.
- II. Laporan makmal dihantar serahan tangan atau perkhidmatan pos dalam tempoh dua (2) hari dari tarikh keputusan akhir ujian dikeluarkan.
- III. Keputusan ujian dikeluarkan dalam tempoh 3 – 21 hari bekerja.
- IV. Laporan bulanan makmal disediakan sebelum atau pada 15hb bulan berikutnya

Bilangan Kes Yang Diterima Mengikut Spesis Dan Jenis Sampel.

A. Unit Residu Drug Veterinar & Unit Residu Antibiotik dan Kontaminan

Pemantauan bulanan bagi ujian residu Beta Agonist dan pemantauan berjadual bagi ujian residu Ractopamine dijalankan ke atas ladang-ladang ternakan babi sepanjang tahun 2020. Sebanyak 550 sampel telah diuji bagi ujian saringan Beta Agonist dan sebanyak 198 sampel telah diuji bagi ujian saringan Ractopamine.

Unit Residu Drug Veterinar & Unit Residu Antibiotik dan Kontaminan juga terlibat dalam pemantauan residu drug (kloramfenikol & tetrasiklin) secara berjadual bagi Rumah Penyembelihan Haiwan (RPH) swasta dan kerajaan di seluruh negeri Sabah. Sebanyak 42 sampel telah diuji bagi ujian kloramfenikol dan tetrasiklin bagi memastikan pematuhan piawaian yang ditetapkan dalam Akta Makanan 1983 dan Peraturan Makanan 1985.

Spesis	Jenis Sampel	Ujian Saringan / Pengesahan	Ujian / Bilangan Sampel diuji
Pig	Urine	Saringan Beta Agonist	550
Pig	Urine	Saringan Ractopamine	198
Chicken	Tissue	Saringan Kloramfenikol	42
Chicken	Tissue	Saringan Tetrasiklin	42
Cattle	Raw Milk	Saringan Aflatoxin M1	34
Cattle	Raw Milk	Aflatoxin M1 (HPLC-FLD)	34
Jumlah Sampel Diuji			900

Jadual 11 Jenis sampel, jenis ujian dan jumlah sampel diuji di Unit Residu Drug Veterinar & Unit Residu Antibiotik dan Kontaminan

B. Unit Mikrobiologi

Unit Mikrobiologi menjalankan ujian terhadap sampel makanan hasil ternakan, sampel susu dan tenusu, sampel makanan ternakan dan sampel yang berkaitan bagi memastikan kualiti kebersihan sampel makanan dan sampel susu selamat untuk digunakan oleh pengguna. Ujian-ujian terhadap sampel ini juga untuk menyokong proses eksport serta pemantauan higen (indikator higen & patogen) Rumah Penyembelihan Haiwan (RPH) swasta dan kerajaan di seluruh negeri Sabah.

Jadual 12 menunjukkan jumlah penerimaan sampel mengikut ujian yang dijalankan di unit mikrobiologi sepanjang tahun 2020.

Category	Species/product	Bil Sampel	Jenis Ujian yang dijalankan dan jumlah sampel telah diuji				
			TBC	TCC	E.CC	SAL spp	STAPH'S
MEAT/MEAT PRODUCT	Turkey/Frozen/Product	1	1	1	1	1	0
	Sheep/Frozen/Parts	2	2	2	2	2	0
	Pig/Frozen/Products	19	19	19	19	19	0
	Pig/Frozen/Parts	28	28	28	28	28	15
	Goat/Frozen/Parts	0	0	0	0	0	0
	Deer/Frozen/Parts	0	0	0	0	0	0
	Duck/Frozen/Products	6	6	6	6	6	0
	Chicken/Frozen/Processed	121	121	121	121	121	11
	Chicken/Frozen/Parts	786	785	786	785	785	583
	Chicken/Frozen/Offals	13	13	13	13	13	2
	Cattle/Products/Processed	33	33	33	33	33	11
	Cattle/Frozen/Parts	38	38	38	38	38	12
	Buffalo/Frozen/Parts	31	31	31	31	31	0
	Buffalo/Products/Processed	6	6	6	6	6	0
PRODUCT DAIRY PRODUCTS	Dairy Products/Ice Cream	43	43	43	43	43	0
	Dairy Products/Cheese	102	102	102	102	102	4
	Dairy Products/Butter	20	20	20	20	20	0
	Dairy Products/Yogurt	159	159	159	159	159	12
	Dairy Products/Bakery Cream	5	5	5	5	5	0
	Dairy Products/Pasteurised Milk/Goat	29	29	29	29	29	2
	Dairy Products/Pasteurised Milk/Cattle	6	6	6	6	6	0
	Dairy Products/Cultured Milk/Cattle	8	8	8	8	8	0
	Dairy Products/Processed Milk/Cattle	70	70	70	70	70	3
	Dairy Products/Milk Powder	3	3	3	3	3	0
RAW MILK	Raw Milk/Cattle	578	578	578	578	514	151
	Raw Milk/Goat	18	18	18	18	18	18

MISC	Miscellaneous/Water	303	303	302	301	256	32
	Miscellaneous/Swab	390	390	390	390	386	275
	Miscellaneous/Feed	18	18	18	18	18	8
EBN	Edible Bird Nest/Cleaned	17	17	17	17	17	7
	Edible Bird Nest/Uncleaned	21	19	19	19	19	4
	Edible Bird Nest/Product	10	10	10	10	10	0
Jumlah		3008	2879	2886	3003	2890	1132

Jadual 12 Jumlah penerimaan sampel mengikut ujian yang dijalankan di unit Mikrobiologi

C. Unit Makanan Ternakan

Sampel makanan ternakan yang dianalisa terdiri daripada jenis rumput, kacang soya, jagung, pre-mix dan suplemen makanan haiwan. Analisis dijalankan untuk menyokong proses eksport, pengesahan bahan serta pemantauan dalaman terhadap bekalan makanan ternakan negeri. Sebanyak 181 sampel telah diuji bagi ujian analisis proksimat di MKAVKK iaitu moisture, crude fat, crude fiber dan aflatoksin (Jadual 13). Ujian proksimat yang lain tidak dapat dijalankan disebabkan kerosakan pada peralatan. Manakala, bagi sampel-sampel yang tidak dijalankan di MKAVKK, semua sampel berkenaan dihantar untuk ujian proksimat yang berikut iaitu moisture, crude protein, crude fat, crude fiber, total ash, energy, calcium, phosphorus, NFE sebanyak 200 sampel.

Jadual 13 Jenis sampel, jenis ujian dan jumlah sampel diuji di Unit Makanan Ternakan

Spesis	Jenis Sampel	Ujian	Ujian / Bilangan Sampel diuji	*Ujian / Bilangan Sampel diuji
Feed	Feed	Analisis Proksimat	181	200
Jumlah Besar Sampel Diuji			381	

* Sampel Analisis Proksimat dihantar ujian ke Institut Veterinar Malaysia Kluang, Johor.

Unit Makmal Diagnosa Veterinar

Pengenalan

Perkhidmatan makmal bermula pada tahun 1955 tetapi bangunan makmal yang digunakan pada ketika ini hanya didirikan pada tahun 1969. Ianya dirasmikan oleh Menteri Pertanian & Perikanan Encik Mohd Said bin Keruak pada 7hb Januari, 1969 dan dikenali sebagai Pusat Penyelidikan Penyakit Ternakan (Animal Disease Research Centre) tetapi namanya diubah kepada Makmal Diagnosa Veterinar Kota Kinabalu (MDVKK) pada tahun 2009. Pada ketika itu ianya hanya terdiri daripada beberapa unit seperti mikrobiologi, Parasitologi dan Patologi untuk menampung beberapa ujian diagnosa asas penyakit.

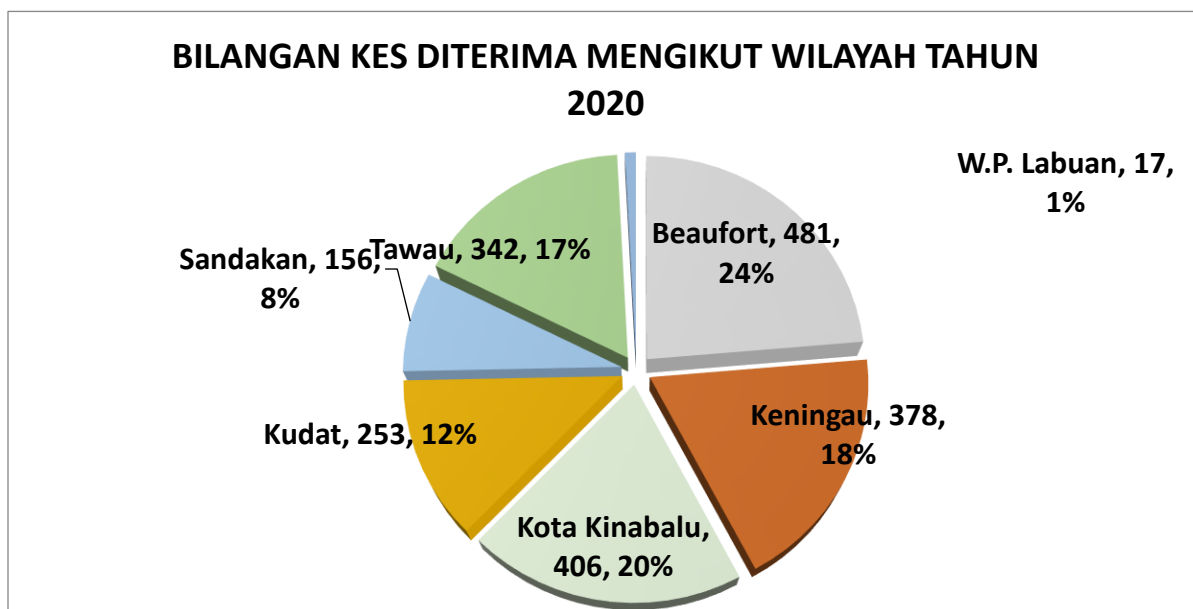
Menjelang tahun 2019, MDVKK mempunyai sebanyak 10 unit makmal yang terdiri daripada Unit Penyediaan Media, Unit Bedahsiasat, Unit Bakteriologi, Unit Serologi, Unit Virologi, Unit Parasitologi, Unit Haematologi, Unit PCR, Unit Histopathologi dan Unit Ternakan Makmal.

Aktiviti Pengurusan Sampel

i. Penerimaan Kes Mengikut Wilayah

Carta Pai 1 menunjukkan bilangan kes yang diterima mengikut wilayah. Wilayah Beaufort telah menghantar jumlah kes yang terbanyak iaitu sebanyak 24% dan diikuti oleh wilayah Kota Kinabalu sebanyak 20% dan seterusnya Keningau sebanyak 18%. Wilayah Tawau, Kudat dan Sandakan masing – masing menghantar sebanyak 17%, 12% dan 8%. Selebihnya adalah sampel daripada Wilayah Persekutuan Labuan sebanyak 1%.

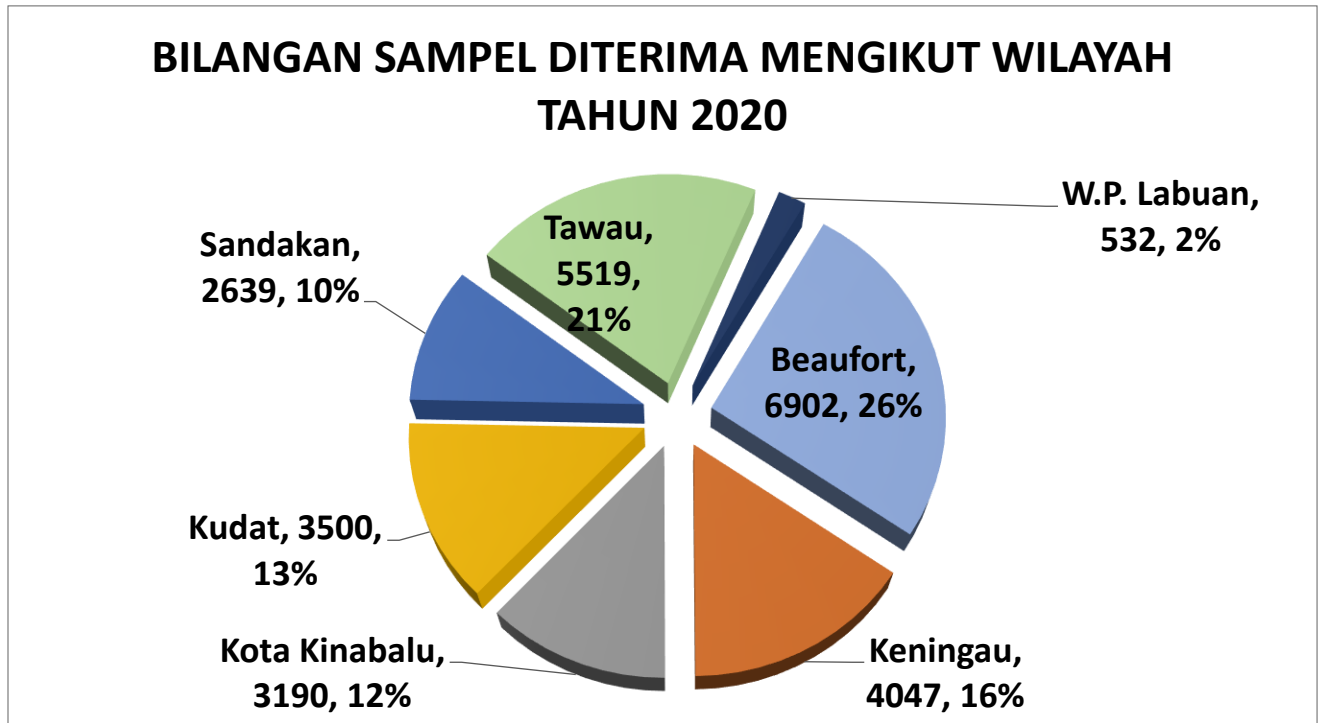
Carta Pai 1: Bilangan Kes Diterima Mengikut Wilayah Bagi Tahun 2020

ii. Penerimaan Sampel Mengikut Wilayah

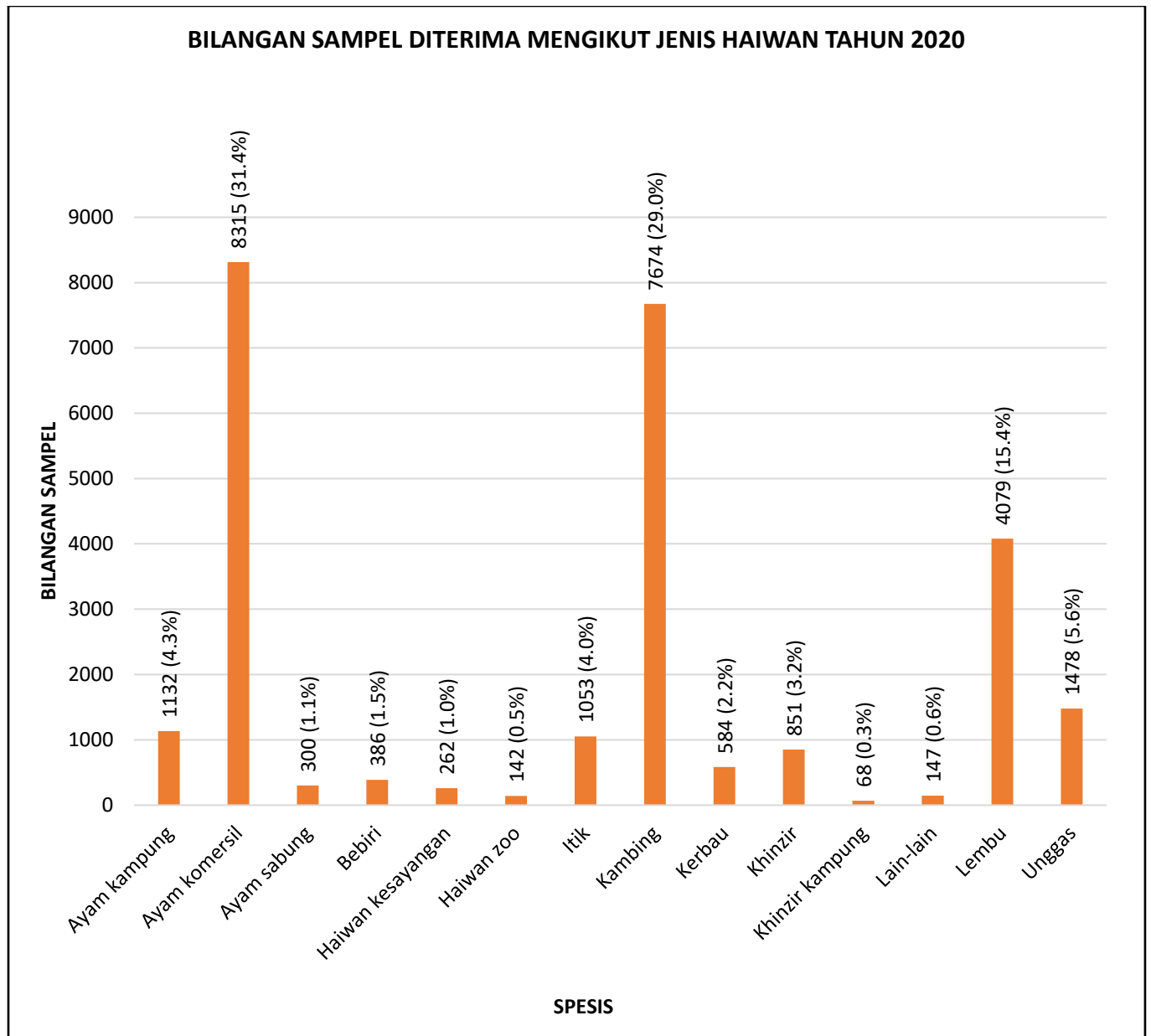
Carta Pai 2 menunjukkan bilangan sampel yang diterima. Jumlah sampel terbesar telah dihantar oleh Wilayah Beaufort iaitu sejumlah 26% diikuti oleh Wilayah Tawau 21%, Keningau 16%, Wilayah Kudat 13%, Wilayah Kota Kinabalu 12% dan seterusnya ialah Wilayah Sandakan Sebanyak 10%. W.P. Labuan sebanyak 2%.

Carta Pai 2: Bilangan Penerimaan Sampel Mengikut Wilayah Bagi Tahun 2020

iii. Penerimaan Sampel Mengikut Jenis Haiwan

Graf 1 menunjukkan bilangan sampel yang diterima mengikut jenis haiwan. Jumlah keseluruhan sampel yang diterima mengikut jenis haiwan adalah 26329. Jumlah sampel terbanyak adalah daripada ayam komersil iaitu sebanyak 31.4% diikuti oleh kambing sebanyak 29.0% dan seterusnya lembu sebanyak 15.4%. Angka ini menggambarkan bilangan populasi kambing, ayam dan lembu adalah yang tertinggi di Sabah.

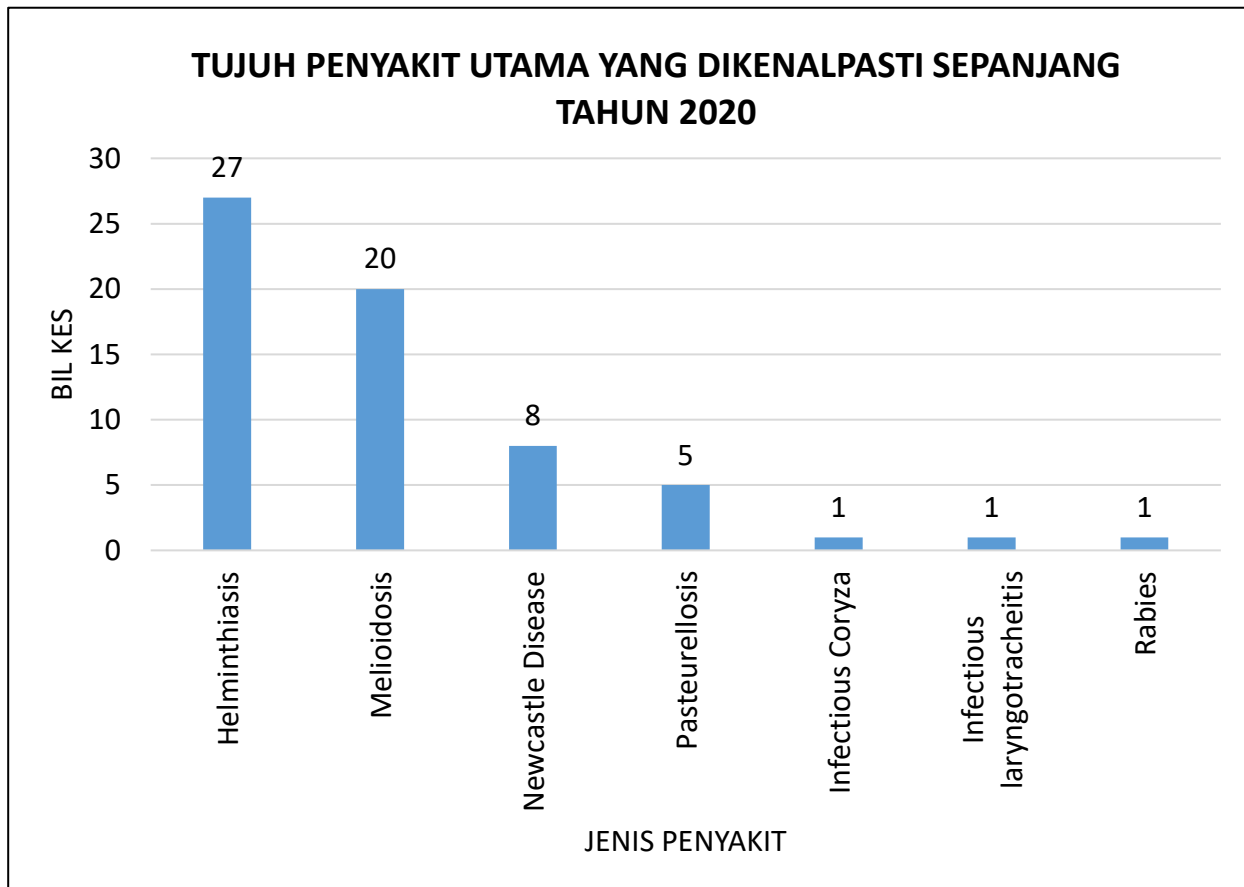

Graf 1 : Bilangan Sampel Diterima Mengikut Jenis Haiwan Tahun 2020

Haiwab - Beruang, binturong, gajah, musang, gibbon, monyet, O. Utan ; Unggas – Angsa, burung kesayangan, burung walit, burung puyuh ; Haiwan kesayangan – Anjing & kucing ; Lain-lain – Kuda, lain-lain, tikus

STATUS PENYAKIT NEGERI SABAH 2020

Graf 2 menunjukkan jenis penyakit yang dikenalpasti sepanjang tahun 2020. Kes Helminthiasis mendahului senarai dengan jumlah kes sebanyak 42.9%. Ini diikuti oleh Melioidosis iaitu 31.8%, Penyakit Sampar Ayam sebanyak 12.7% dan Pasteurellosis 7.9%. Kes lain adalah Infectious Coryza, Infectious Laryngotracheitis dan Rabies yang masing – masing dengan peratusan yang sama iaitu 1.6%.

Graf 2: Senarai Penyakit Yang Telah Dikenalpasti Sepanjang Tahun 2020 (Kes Diagnostik)

Tujuh jenis penyakit utama yang dikenalpasti di kalangan haiwan di Negeri Sabah pada Tahun 2020 adalah Helminthiasis, Melioidosis, Newcastle disease, Pasteurellosis, Infectious Coryza, Infectious Laryngotracheitis dan Rabies.

I. Helminthiasis

Jadual 14 menunjukkan daerah. Lokasi, jenis ternakan dan bilangan kes yang terlibat untuk kes positif penyakit Helminthiasis. Daripada jumlah 27 kes yang positif, kes yang terbanyak adalah daripada Ranau 19 kes, Tambunan 4 kes dan Penampang 4 kes.

Jadual 14: Heminthiasis

Daerah	Lokasi	Jenis Ternakan	Bil Kes
Penampang	Kg. Kadou Sugud	Kambing	1
	Pusat Pengumpulan Pemasaran Ternakan Ruminan	Kambing	3
Ranau	Ranau	Kambing	9
		Bebiri	10
Tambunan	Purutan	Kambing	4
Jumlah			27

II. Melioidosis

Jadual 15 menunjukkan daerah, lokasi, jenis ternakan dan bilangan kes yang terlibat bagi setiap tempat untuk semua kes positif bagi Melioidosis. Kesemua kes positif yang dikenalpasti melibatkan kambing dan kucing. Kes terbanyak adalah daripada Tawau iaitu sebanyak 6 ekor kambing.

Jadual 15: Melioidosis

Daerah	Lokasi	Jenis Ternakan	Bil Kes
Bongawan	Bongawan	Kambing	3
Keningau	Keningau	Kambing	2
Lahad Datu	Lahad Datu	Kambing	5
Papar	Unit Kuarantin Kinarut	Kucing	1
Penampang	Pusat Pengumpulan Pemasaran Ternakan Ruminan	Kambing	3
Tawau	Sg. Balung	Kambing	1
	Sg. Imam	Kambing	4
	Sin Onn Tiku	Kambing	1
Jumlah			20

III. Pasteurellosis

Jadual 16 menunjukkan lokasi, jenis ternakan dan bilangan kes positif yang terlibat bagi setiap tempat untuk semua kes positif penyakit Pasteurellosis. Kesemua kes adalah daripada Bongawan, Kudat dan Penampang dengan 1 kes daripada lembu, 1 kes daripada kerbau dan 3 kes daripada kambing.

Jadual 16: Pasteurellosis

Daerah	Lokasi	Jenis Ternakan	Bil Kes
Bongawan	Bongawan	Kambing	2
Kudat	Tajau	Lembu	1
		Kerbau	1
Penampang	Pusat Pengumpulan Pemasaran Ternakan Ruminan	Kambing	1
Jumlah			5

IV. Newcastle Disease (ND)

Jadual 17 menunjukkan daerah, lokasi, jenis ternakan dan bilangan kes yang terlibat bagi setiap tempat untuk semua kes positif bagi Newcastle Disease. Kesemua kes positif melibatkan ayam komersil dari Papar 5 kes, Ranau 1 kes dan ayam kampung masing-masing 1 kes dari Papar dan Penampang.

Jadual 17: Newcastle Disease

Daerah	Lokasi	Jenis Ternakan	Bil Kes
Papar	Kelatuan	Ayam komersil	1
	Kg. Ambawa	Ayam komersil	1
	Kg. Kabang	Ayam komersil	2
	Kg. Surati	Ayam kampung	1
	Papar	Ayam komersil	1
Penampang	Pusat Pengumpulan Pemasaran Ternakan Ruminan	Ayam kampung	1
Ranau	Kg. Tarawas	Ayam komersil	1
Jumlah			8

V. Infectious Coryza

Jadual 18 menunjukkan daerah, lokasi, jenis ternakan dan bilangan kes yang terlibat bagi setiap tempat untuk semua kes positif bagi Infectious Coryza. Hanya ada satu kes positif yang melibatkan ayam di daerah Papar. Sejak tahun 2006 sehingga tahun 2020, Infectious Coryza hanya dilaporkan pada tahun 2020.

Jadual 18: Infectious Coryza

Daerah	Lokasi	Jenis Ternakan	Bil Kes
Papar	Kg. Takis, Jln Tabasan	Ayam komersil	1
Jumlah			1

VI. Infectious Laryngotracheitis

Jadual 19 menunjukkan daerah, lokasi, jenis ternakan dan bilangan kes yang terlibat bagi setiap tempat untuk semua kes positif bagi Infectious Laryngotracheitis. Hanya ada satu kes positif yang melibatkan ayam di daerah Papar. Sejak tahun 2006 sehingga tahun 2020, Infectious Laryngotracheitis hanya dilaporkan pada tahun 2020.

Jadual 19: Infectious Laryngotracheitis

Daerah	Lokasi	Jenis Ternakan	Bil Kes
Papar	Kg. Kabang	Ayam komersil	1
Jumlah			1

VII. Rabies

Jadual 20 menunjukkan daerah, lokasi, jenis ternakan dan bilangan kes yang terlibat bagi setiap tempat untuk semua kes positif bagi Rabies. Hanya ada satu kes positif yang melibatkan anjing di daerah Sipitang. Sejak tahun 2006 sehingga tahun 2020, Rabies hanya dilaporkan pada tahun 2020.

Jadual 20: Rabies

Daerah	Lokasi	Jenis Haiwan	Bil Kes
Sipitang	Sindumin	Anjing	1
Jumlah			1

SEKSYEN PENGURUSAN BIOSEKURITI

Unit Epidemiologi

Objektif Kualiti

- I. Merancang dan menyelaras aktiviti surveilan penyakit haiwan dan pengambilan sampel bagi kawalan penyakit
- II. Menyediakan Laporan Status Penyakit Haiwan Negeri Sabah setiap 4 bulan/ suku tahun
- III. Menjalankan latihan simulasi peringkat Negeri Sabah sebanyak dua kali setahun

Pencapaian Program Survelan/Kawalan Penyakit Haiwan

Survelan adalah salah satu komponen utama dalam aktiviti kesihatan haiwan di Malaysia. Program Survelan Penyakit Haiwan merangkumi surveilan aktif dan pasif. Program dan sistem surveilan yang sedia ada ini menyediakan asas yang kukuh bagi terus membina kapasiti dan keupayaan jabatan dalam pengesanan penyakit haiwan. Data dari aktiviti surveilan kemudiannya dikumpul dan dianalisa untuk dijadikan panduan dalam menentukan tindakan kawalan dan pembasmian penyakit haiwan berkaitan bagi menjaga kepentingan industri ternakan dan kesejahteraan haiwan di Negeri Sabah.

1. Penyakit Kuku dan Mulut (Foot and Mouth Disease)

Jadual 21: Bilangan Ternakan Yang Diuji Untuk FMD (Foot and Mouth Disease)

Wilayah	Daerah	Lembu / Kerbau	Kambing / Bebiri	Babi	Catatan
Beaufort	Beaufort	69	585	-	
	Kuala Penyu	24	132	105	
	Membakut	78	1088	36	
	Menumbok	26	5	-	
	Papar	429	1979	5229	
	Sipitang	1143	403	-	
Kota Kinabalu	Kota Kinabalu	-	960	257195	
	Penampang	14	2672	33973	
	Tamparuli	2	-	-	
	Tuaran	1584	416	700	

Kudat	Banggi	31	26	1	
	Kota Belud	492	404	10244	
	Kota Marudu	1214	976	306	
	Kudat	312	-	3740	
	Matunggong	-	213	-	
	Pitas	-	-	-	
	Ranau	6627	-	-	
Keningau	Keningau	-	99	65	
	Kemabong	-	-	-	
	Nabawan	68	157	-	
	Pagalungan	-	-	-	
	Sook	3312	313	87	
	Tambunan	748	252	-	
	Tenom	5373	75	-	
Sandakan	Beluran	151	200	-	
	Kinabatangan	1463	933	-	
	Paitan	-	-	-	
	Sandakan	234	1751	82529	
	Telupid	314	536	-	
	Tongod	283	48	-	
Tawau	Kunak	-	-	-	
	Lahad datu	260	-	-	
	Semporna	-	-	-	
	Tawau	17053	6616	130538	
Jumlah		41304	20839	566426	

2. Rabies

Negeri Sabah masih mengekalkan status bebas Penyakit Rabies sejak 1981. Pelbagai langkah dan usaha dilakukan untuk mengekalkan status bebas Rabies antaranya:

- i. Persampelan kepala anjing secara rawak yang dibuat keatas anjing-anjing yang dimusnahkan.
- ii. Program vaksinasi strategic terhadap Haiwan Pembawa Rabies (HPR) di Kawasan zon perlindungan melibatkan Wilayah Beaufort, Keningau dan Tawau.
- iii. Aktiviti Kempen Kesedaran terhadap penyakit Rabies.

Jadual 22. Bilangan kepala anjing yang disampel bagi tujuan Rabies

Wilayah	Daerah	Bil. Anjing dilesen	Bil. Anjing dimusnah	Bil. Sampel diuji	Catatan
1	Beaufort	-	-		
	Kuala Penyu	-	1	1	Negatif
	Membakut	-	2	2	Negatif
	Menumbok	-	1	1	Negatif
	Papar	-	-		
	Bongawan	-	-		
	Sipitang	-	8	8	Negatif
2	Kota Kinabalu	1146	15	15	
	Penampang		2	2	Negatif
	Tuaran		1	1	Negatif
3	Banggi		2	2	
	Kota Belud		3	3	
	Kota Marudu				
	Kudat		7	1	
	Matunggong				
	Pitas				
	Ranau		2	2	
4	Kemabong				
	Keningau	6	6	6	
	Nabawan			1	
	Tambunan			1	
	Sook	2	2	2	
	Tenom	2		2	

5	Beluran		5	2	
	Kinabatangan			2	Negatif
	Telupid			2	
	Sandakan	27	2	2	
	Tongod			2	
6	Kunak			2	
	Lahad Datu	98		2	
	Semporna			3	
	Tawau	259		3	
Total		1540	59	70	

- **Program Vaksinasi Strategik Haiwan Pembawa Rabies (HPR)**

Program vaksinasi strategic dijalankan bermula tahun 2019 yang melibatkan zon perlindungan Rabies. Zon Perlindungan bagi penyakit Rabies diwujudkan dan diwartakan dibawah S46 (1) Enakmen Haiwan 2015 2. Zon ini meliputi kawasan/daerah yang termasuk dalam jarak 30 km daripada sempadan darat Negeri Sabah dengan Kalimantan Utara dan Sarawak. Wilayah yang memiliki zon perlindungan antaranya Wilayah Beaufort, Keningau dan Tawau.

Pada tahun 2020, hanya Wilayah Beaufot dan Tawau yang menjalankan aktiviti vaksinasi di sempadan. Sedangkan Wilayah Keningau tidak dapat menjalankan aktiviti vaksinasi disebabkan wabak Covid-19 yang melanda pada waktutersebut sehingga menyulitkan pergerakan pegawai dan staf.

3. *HIGHLY PATHOGENIC AVIAN INFLUENZA (HPAI)*

Persampela nbagi Avian Influenza dijalankan adalah untuk mengesan penyakit unggas disebabkan oleh Virus Influenza yang dikenalpasti sebagai *Notifiable Avian Influenza (NAI)* dalam *OIE Terrestrial Manual* mengikut Artikel 10.4.27 to 10.4.29.

Program surveilan dijalankan untuk mengesan kejadian NAI terutamanya HPAI seawall mungkin jika berlaku jangkitan. Objektif Survelan *Notifiable Avian Influenza (NAI)* adalah sebagai pengesanan awal dan pengekal status bebas Penyakit NAI negeri Sabah. Populasi Sasaran (*target population*) adalah dari berbagai kumpulan unggas, namun keutamaan diberikan kepada populasi unggas berisiko tinggi untuk dijangkiti penyakit tersebut;

- I. Kumpulan ayam kampung dan lain-lain unggas
- II. Kumpulan itik dan angsa
- III. Kedaiburung/petshop yang adamenjualsebarangjenisunggasarena

IV. Ladang ayam komersil dan bukan komersil

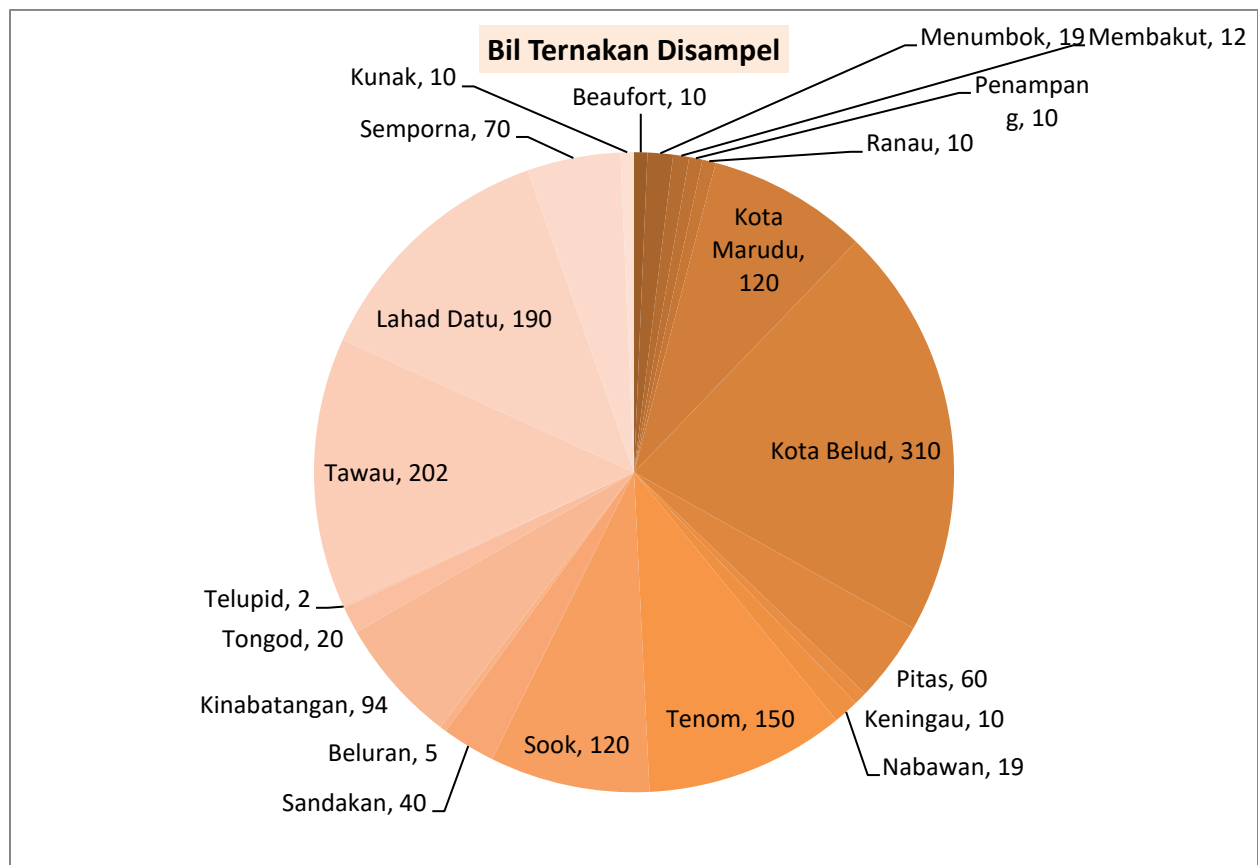
V. Premis Walit

Jadual 23. Aktiviti Survelan Aktif HPAI

Wilayah	Daerah	Serum / Darah	Swab Kloaka / Trakea	Karkas
1	Beaufort		60	
	Membakut		90	
	Papar	210		2
	Bongawan	268		
	Sipitang	36	156	2
2	Kota Kinabalu	10	174	11
	Penampang		196	5
	Tuaran			11
3	Keningau		393	
	Tenom		30	
4	Beluran		270	
	Kinabatangan	124	60	
	Telupid	30	30	
	Sandakan		25	
	Tongod		18	
5	Lahad Datu		240	
	Semporna		30	
	Tawau	66	490	7
Total		744	2262	38

4. Bovine Brucellosis (*B. Abortus*)

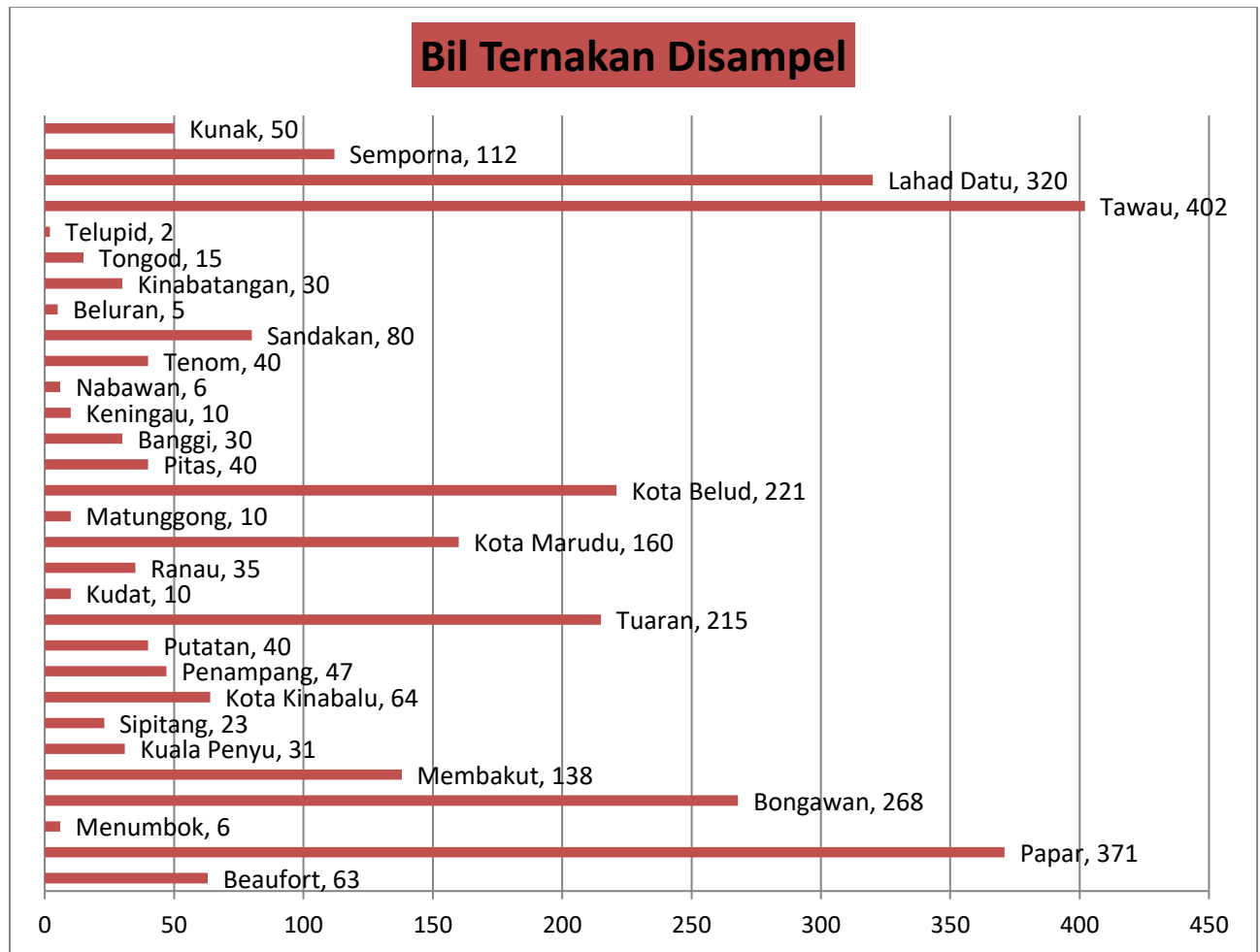
Brucellosis dijalankan ialah untuk mengetahui prevalen dalam ternakan lembu di dalam negeri Sabah berikutan adanya program kawalan *Brucellosis* yang dijalankan. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis dan di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Serum diambil secara rawak berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih. Ujian RBPT perlu dijalankan di lapangan dan sampel yang didapati positif dihantar ke makmal untuk ujian CFT/ELISA bagi tujuan pengesahan. Sampel diambil daripada ternakan yang berumur lebih daripada 4 bulan.

Carta pai 3: Aktiviti Survelan Brucella Abortus

5. Brucella Melitensis

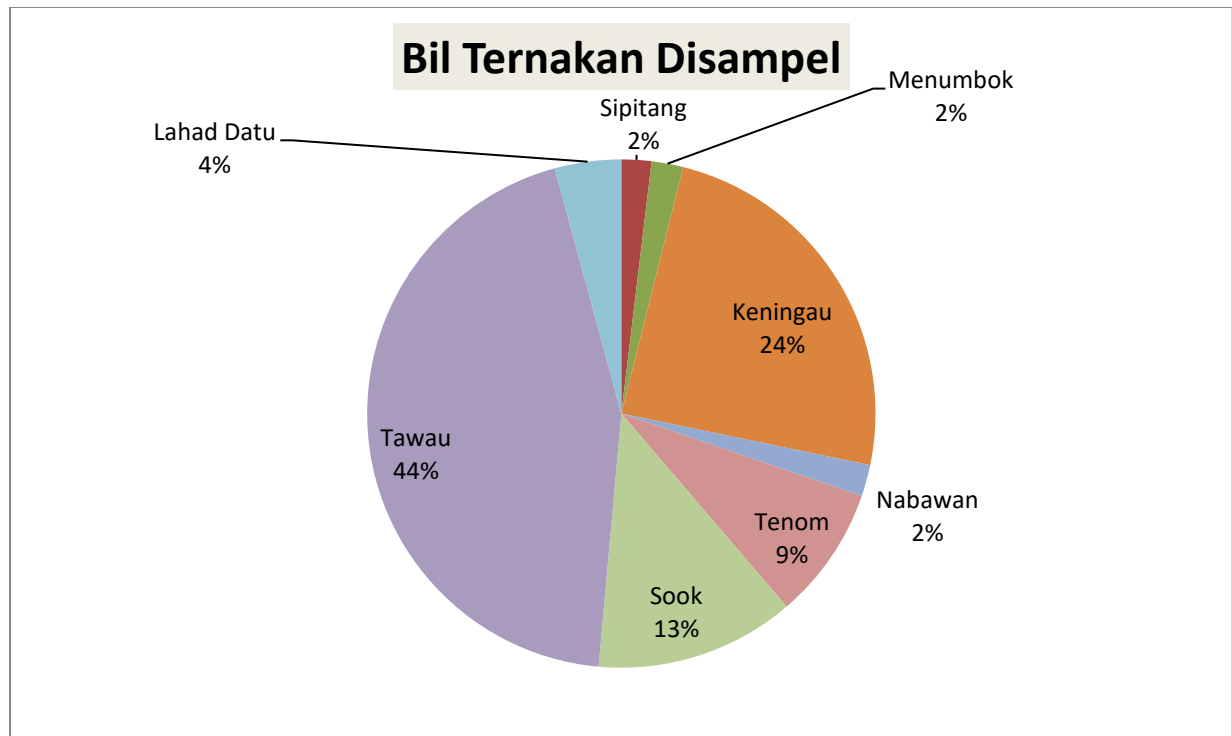
Survelan ini dijalankan untuk mengetahui prevalen pada ternakan kambing/bebiri di dalam sesebuah negeri di Sabah serta menentukan keberkesanan program kawalan B. Melitensis yang dijalankan. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis dan di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Serum diambil secara rawak berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih. Ujian RBPT dijalankan di lapangan dan sampel yang di dapati positif dihantar ke makmal untuk ujian CFT/ELISA bagi tujuan pengesahan. Sampel diambil daripada ternakan yang berumur lebih daripada 6 bulan.

Graf 3: Aktiviti Survelan Brucella Melitensis

6. Tuberculosis

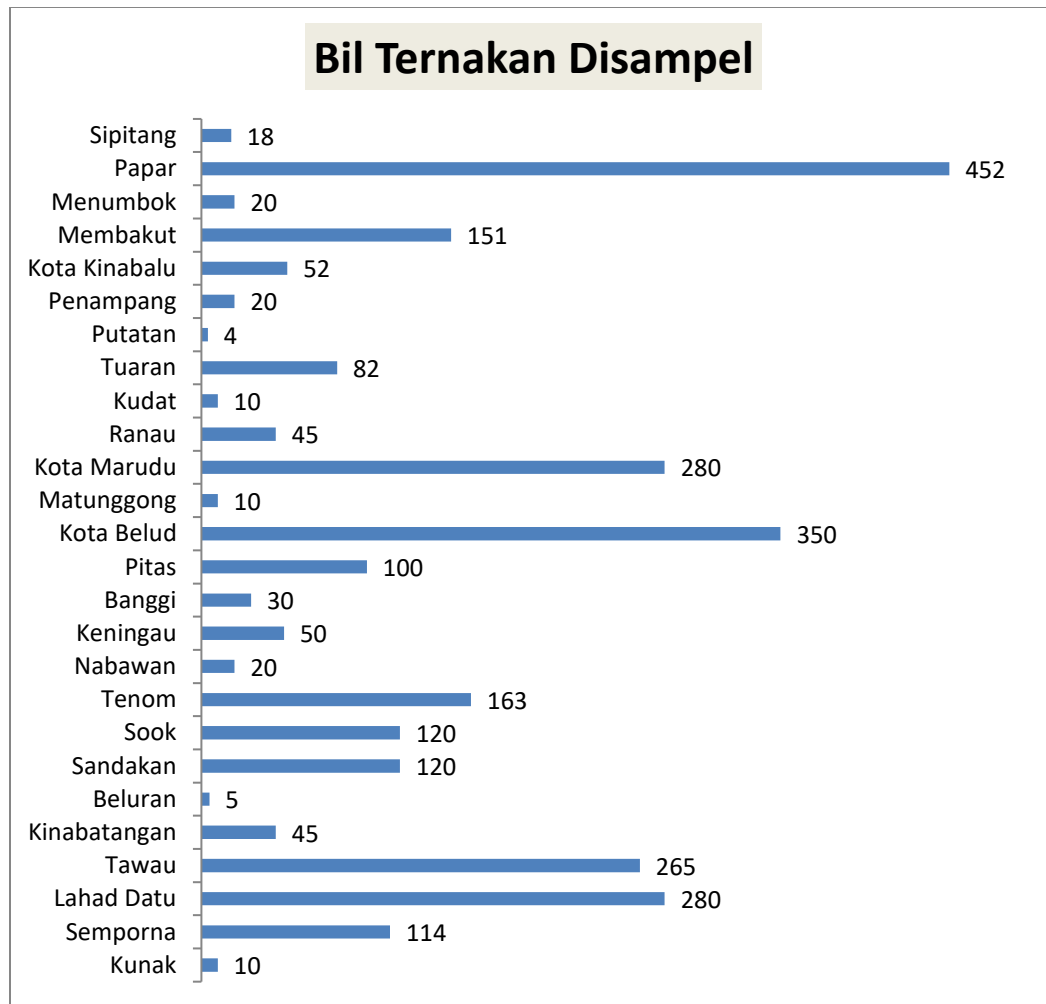
Survelan Penyakit Tuberculosis dijalankan ialah untuk mengetahui prevalen penyakit tersebut dalam lembu dan kerbau tenusu serta menilai keberkesanan kawalan penyakit TB. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis dan di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Sampel kemudiannya dibahagikan proportionately mengikut daerah berdasarkan jumlah premis di dalam daerah tersebut. Sample darah untuk ujian saringan menggunakan ujian lipatan kaudal (*Caudal Fold Tuberculin Test/CFT*). Ujian *Comparative Cervical Test* CCT atau *Polymerase Chain Reaction* (PCR) untuk pengesahan. Sampel perlu diambil secara rawak dan ujian dijalankan keatas ternakan yang berumur lebih 6 minggu berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih secara rawak.

Carta pai 4: Aktiviti Survelan Penyakit Tuberculosis

7. Paratuberculosis / Johne's Disease

Objektif surveilans Penyakit Johne's dijalankan adalah untuk mengetahui prevalen penyakit tersebut dalam lembu dan kerbau. Persampelan secara dua peringkat dipilih. Sampel dikira berdasarkan tahap keyakinan 95% dan 10% prevalen di peringkat populasi premis di peringkat populasi ternakan di premis terpilih. Sampel kemudiannya dibahagikan proportionately mengikut daerah berdasarkan jumlah premis di dalam daerah tersebut. Serum perlu diambil secara rawak berdasarkan jumlah yang telah ditentukan di setiap premis terpilih.

Carta pai 5: Aktiviti Persampelan Paratuberculosis/ Johne's Disease

8. Penyakit Hawar Berdarah (Hemorrhagic Septicaemia)

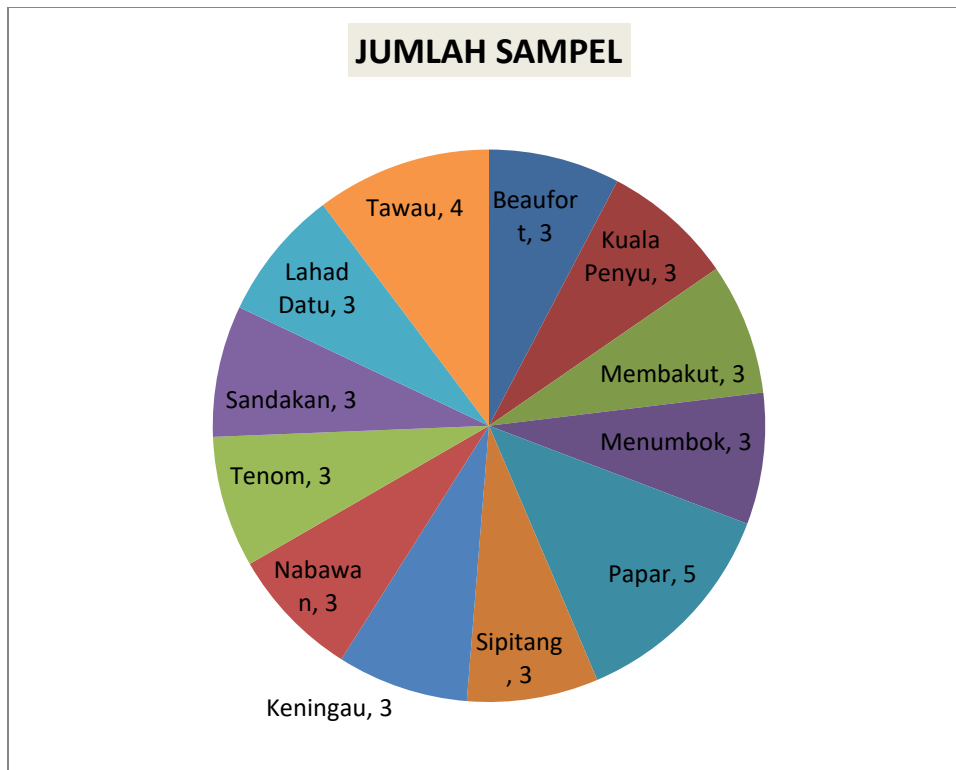
Penyakit Hawar Berdarah atau *Hemorrhagic Septicaemia* adalah penyakit haiwan endemik yang menyerang ternakan ruminant terutamanya kerbau. Program vaksinasi hendaklah dilaksanakan keatas gerompok yang berada di kawasan "Hot Spot" iaitu dimana terdapat jangkitan HS dalam tempoh 3 tahun lepas.

Jadual 24: Aktiviti Vaksinasi Hemorrhagic Septicaemia

DAERAH	BIL KERBAU	BIL KERBAU DIVAKSINASI	BIL LEMBU	BIL LEMBU DIVAKSINASI
Kuala Penyu	93	70	0	0
Membakut	34	34	0	0
Bongawan	2			
Papar	41	20	27	0
Kota Kinabalu	60			
Penampang	178			
Tuaran	1258			
Nabawan	7	7	0	0
Sook	7	257	0	0
Tambunan	22			
Kinabatangan	1500	618	2940	0
Sandakan	168	85	449	0
Beluran	595	595		
Tongod	3	64	0	0
Telupid	37	37		
Tawau	92	72		
Lahad Datu	350	336	1500	400
Total	1550	1443	1507	300

9. *Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE)*

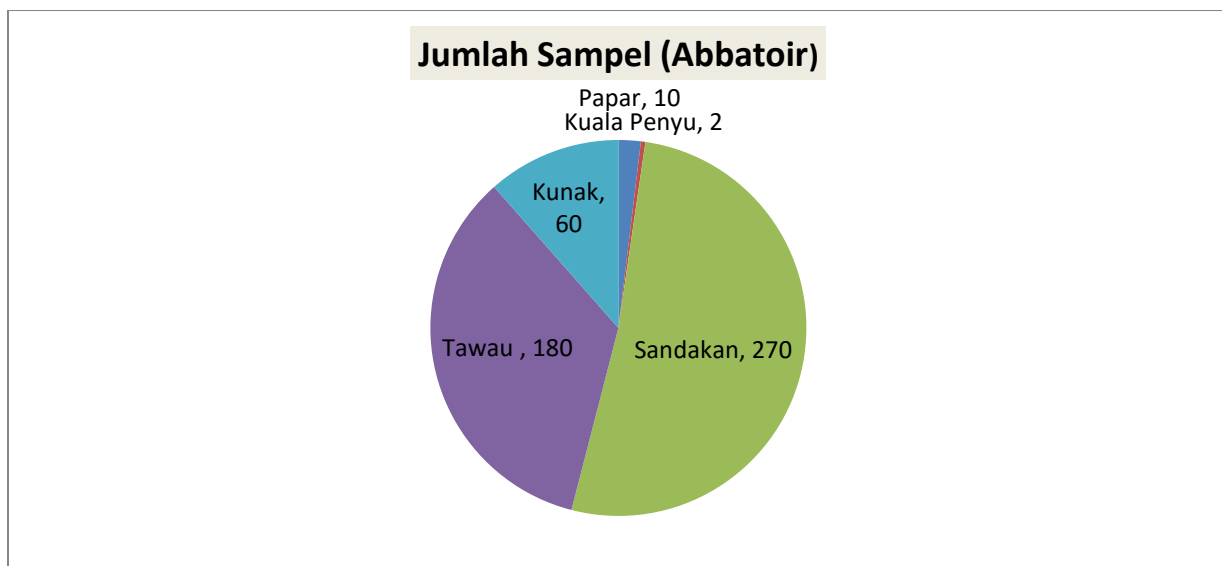
Objektif surveilan Penyakit BSE dijalankan adalah untuk mengenal pasti status Penyakit BSE di negeri Sabah. Persampelan dijalankan berpandukan OIE (*Office International des Epizooties/World Organisation for Animal Health*) artikel 11.5.20 hingga 11.5.22.

Carta pai 5: *Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE)*

10. Penyakit Nipah

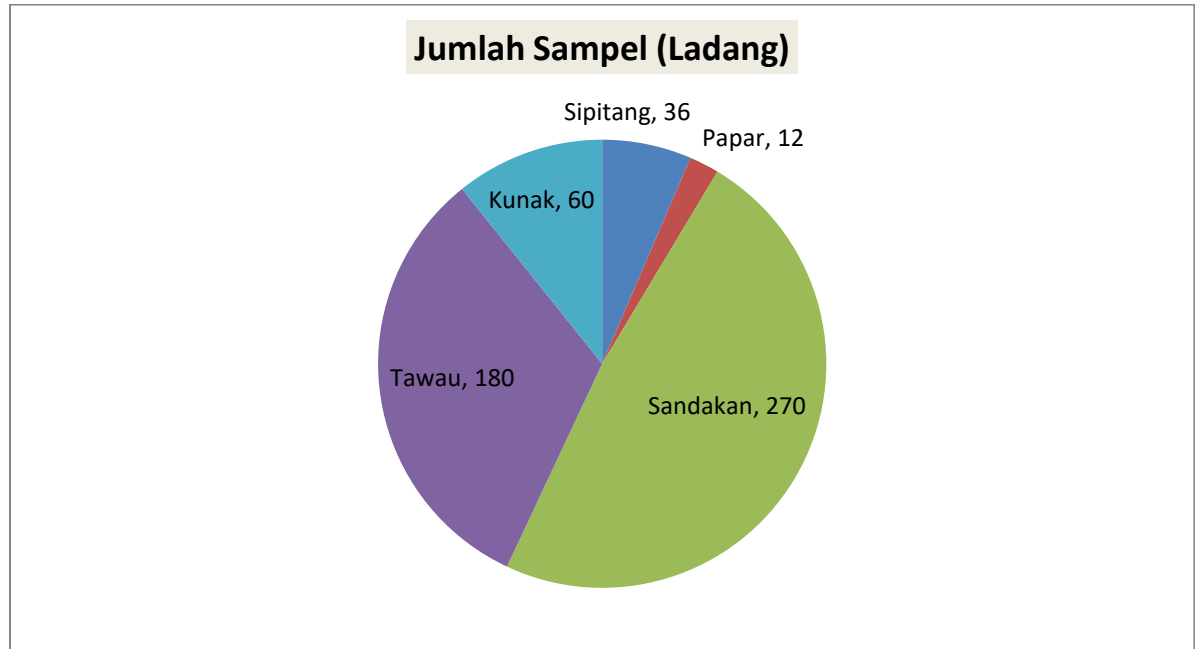
Objektif surveilans serologi dan klinikal bagi Penyakit Nipah dijalankan adalah untuk mengenalpasti status penyakit haiwan dalam negeri Sabah bagi ternakan khinzir. Jenis sampel berupa serum ternakan yang berumur lebih dari 4 bulan

Carta pai 6: Aktiviti Persampelan Penyakit Nipah

11. Penyakit *Classical Swine Fever* (CSF)

Objektif surveilan serologi dan klinikal bagi Penyakit CSF dijalankan adalah untuk mengenal pasti status penyakit CSF di negeri Sabah bagi ternakan khinzir.

Carta pai 7: Aktiviti Persampelan Penyakit *Classical Swine Fever* (CSF)

12. New castle Disease (ND)

Jadual 25 : Aktiviti Pemantauan Penyakit Newcastle Disease (ND)

Daerah	Lawatan	FlokDivaksin
Beaufort	1	
Sipitang	40	
Papar	494	
Membakut	60	
Kota Kinabalu	23	
Penampang	1	
Tuaran	12	
Keningau	1	
Tenom	6	
Tawau	26	
Lahad Datu	19	
Semporna	1	
	684	

Objektif surveilans Penyakit ND adalah untuk mengetahui prevalen penyakit ND dan keberkesanan pengawalan ND dan mengenalpasti Strain Virus ND yang wujud dalam Negara bagi tahun 2020.

13. Salmonellosis

Jadual 26: Aktiviti Persampelan Salmonellosis

Daerah	Spesies	Bil Sampel
Kinabatangan	Ayam Kampung	30
Lahad Datu	BurungWalit	15
	Ayam Kampung	30
	AyamPedaging	30
	ItikPenelur	150
	AyamPenelur	60
Membakut	Ayam Kampung	45
	AyamPedaging	45
	ItikPenelur	30
Nabawan	AyamSabung	20
Papar	AyamPembiak	120
	AyamPenelur	30
Ranau	Ayam Kampung	1
Sandakan	AyamPedaging	30
	Ayam Kampung	20
	ItikPenelur	20
Semporna	Ayam Kampung	30
Sipitang	BurungPuyuh	30
	Ayam Kampung	20
Sugut	AyamPedaging	70
Tambunan	ItikPenelur	30
	ItikTempatan	30
	Ayam Kampung	60
	AyamPedaging	30
	AyamTempatan	10
Tawau	Ayam Kampung	90
	AyamPenelur	30
	Itik Kampung	30

	ItikPedaging	30
	ItikPenelur	30
	AyamSabung	3
Telupid	Ayam Kampung	20
Total		1219

UNIT KEPASTIAN KUALITI (UNIT JAMINAN KUALITI VETERINAR)

Objektif Unit

1. Menggalakkan pengusaha ladang ternakan, premis perladangan walit, loji pemprosesan makanan, Pusat Pengumpulan Susu dan rumah penyembelihan haiwan menyertai skim persijilan jaminan kualiti yang dikendalikan jabatan.
2. Memperkukuhkan penerapan sistem kualiti di peringkat jabatan dan industri ternakan dan hasilan haiwan.
3. Meningkatkan dan memperkasa pengeluaran industri dan hasilan ternakan yang berkualiti, mampan dan berdaya saing serta bersih dan selamat untuk dimakan

Tugas Dan Fungsi

1. Pembangunan Program Kualiti

- 1.1 Pembangunan piawaian dan system kualiti termasuk semakan, penilaian dan kemaskini system.
- 1.2 Pembangunan sumber manusia termasuk penerapan system kualiti kepada anggota jabatan, memberi latihan kepada pegawai dan auditor, serta memberi latihan kepada penternak dan usahawan.
- 1.3 Kempen dan promosi termasuk perancangan, penyelarasan, pengurusan dan pelaksanaan kempen dan promosi di peringkat negeri, wilayah dan daerah.
- 1.4 Khidmat rundingcara kepada penternak dan usahawan yang berminat dan menyertai program kepastian kualiti dan persijilan lain di dalam seliaan jabatan.

2. Audit dan Persijilan

- 2.1 Merancang pengauditan, menjalankan audit dan menyediakan laporan audit ke atas ladang, loji dan premis yang menyertai program jaminan kualiti di bawah seliaan jabatan.
- 2.2 Mengurus dan menyemak persijilan ladang, loji dan premis termasuk menerima dokumen audit, membuat syor pensijilan dan perrihal pembaharuan pensijilan.

Program Jaminan Kualiti & Pensijilan Seliaan Jabatan

- I. *MALAYSIA GOOD AGRICULTURE PRACTICE (myGAP)*
Program kepastian kualiti dan pensijilan dwi tahunan amalan perladangan yang baik ke atas ladang ternakan (livestock) dan premis sarang burung walit (SBW).
- II. *SALMONELLA CONTROL & ERADICATION PROGRAM (SCEP)*
Program kepastian kualiti dan pensijilan dwi tahunan pematuhan pembasmian dan kawalan Salmonella ke atas ladang-ladang unggas di dalam negeri Sabah.
- III. *GOOD ANIMAL HUSBANDARY PRACTISES (GAHP)*
Program kepastian kualiti ke atas pengurusan dan amalan perladangan yang baik ke atas ladang-ladang ternakan dalam negeri Sabah.
- IV. *GOOD VETERINARY HYGIENE PRACTISES (GVHP)*
Program kepastian kualiti dan pensijilan dwi tahunan amalan kebersihan veterinary yang baik ke atas premis pengeluaran produk veterinary.
- V. *VETERINARY HEALTH MARK (VHM)*
Program kepastian kualiti dan pensijilan dwi tahunan amalan pengilangan yang baik serta pengawalan titik kawalan kritikal ke atas premis dan loji pemprosesan produk veterinar.
- VI. *GOOD MANUFACTURING PRACTISES (GMP)*
Program kepastian kualiti dan pensijilan tri tahunan amalan pengilangan yang baik ke atas premis pengeluaran produk makanan. Program ini dengan kerjasama Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan, Jabatan Kesihatan Negeri Sabah.

Objektif Kualiti Unit Kepastian Kualiti (Iso 9001)

- I. Objektif Kualiti (Iso 9001)
Memproses dan mensyor permohonan pensijilan baharu dan pembaharuan pensijilan ladang ternakan dan perusahaan sarang burung walit (SCEP, GVHP, myGAP) kepada panel pensijilan dalam tempoh tiga puluh (30) hari bekerja tertakluk dokumen lengkap dan teratur.

PENCAPAIAN	2019	2020
Permohonan Baharu	myGAP (1) GMP (10) VHM (1)	SCEP (1) Lulus myGAP (4) Walit GMP (0) GVHP (1)walit VHM (1) walit
PermohonanPembaharuan	SCEP (4) myGAP (2) VHM (2)	SCEP (8) myGAP (48) walit VHM (0)

UNIT KUARANTIN HAIWAN KINARUT

Pengenalan

Unit Kuarantin Haiwan Kinarut berfungsi sebagai pusat kuarantin haiwan kesayangan yang masuk ke negeri Sabah melalui pintu masuk sama ada melalui lapangan terbang dan pelabuhan. Unit ini menerima kesemua haiwan hidup bagi tujuan memantau tahap kesihatan haiwan berkenaan sebelum diserahkan kepada pemilik. Fungsi utama unit ini adalah untuk memastikan kesemua haiwan yang masuk ke negeri Sabah adalah bebas dari sebarang penyakit haiwan dan dengan demikian dapat mengekalkan negeri Sabah kekal sebagai negeri yang bebas dari penyakit zoonotik. Secara amnya, aktiviti utama unit ini adalah dari segi pengendalian, penjagaan dan rawatan haiwan yang dikuarantin dengan menyediakan kemudahan – kemudahan infrastruktur yang mencukupi dan memenuhi syarat – syarat kesihatan serta kemudahan peralatan dan juga pengamatan penyakit haiwan eksotik disamping memberikan perkhidmatan untuk mencegah, mengawal serta memantau penyakit eksotik.

Bilangan haiwan yang di kuarantin

Kucing

Negara	Bilangan	Bilangan Mati
Malaysia (Semenanjung)	57	1
Vietnam	1	0
Egypt	1	0
Russia	3	0

Anjing

Negara	Bilangan	Bilangan Mati
Malaysia (Semenanjung)	22	0
Korea	2	0
China	3	0
Indonesia	2	0
United States	1	0
Vietnam	1	0
Thailand	1	0

Kucing (Bukan dari Semenanjung Malaysia)

Negara	Bilangan	Bilangan Mati	Catatan
Sarawak	2	0	

UNIT PENGUATKUASAAN

Pengenalan

Unit Penguatkuasaan Veterinar adalah salah satu unit dibawah Seksyen Kesihatan Awam Veterinar dan Penguatkuasaan, Bahagian Perkhidmatan Veterinar. Unit Kesihatan Awam Veterinar telah diwujudkan pada tahun 1986 dibawah seliaan Pegawai Veterinar, di Kepayan. Pada tahun 1994, unit ini dipisahkan dari pentadbiran Pejabat Wilayah Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak Kepayan, Kota Kinabalu dan diletakkan langsung di bawah Bahagian Epidemiologi dan Perubatan Veterinar. Pada tahun 1998, unit ini ditukar nama menjadi Unit Pencegahan Penyakit Eksotik dan Kesihatan Awam Veterinar. Unit ini kemudiannya dipisahkan daripada Bahagian Epidemiologi dan Perubatan Veterinar pada tahun 2005 dan dijadikan sebagai satu bahagian berasingan iaitu Bahagian Kesihatan Awam Veterinar dan Penguatkuasaan, KAVP.

Selaras dengan fungsi dan peranan bahagian ini yang semakin penting dalam jabatan, KAVP dibahagi kepada dua unit Unit Penguatkuasaan Veterinar dan Unit Kawalan Keselamatan Makanan. Pada tahun 2011, unit ini diletakkan kembali di bawah Bahagian Kesihatan Awam Veterinar dan Pembangunan Daerah (KAVPD) dan pada tahun 2014, ia diletakkan di bawah Seksyen Kesihatan Awam Veterinar dan Penguatkuasaan, Bahagian Perkhidmatan Veterinar.

Jadual 27: Aktiviti yang dilakukan sepanjang 2020

1. PEJABAT PENGUATKUASA VETERINAR, KOTA KINABALU		
<u>BUTIRAN AKTIVITI</u>	<u>JUMLAH</u>	<u>CATATAN</u>
Operasi	66	
Kertas Siasatan	48	
Pendakwaan	-	
Permohonan Perintah Mahkamah Pelupusan/ Arahan Pelupusan Barangan Rampasan (Haiwan/ Produk Hasil Haiwan).	51	
Permohonan Perintah Mahkamah Penutupan RPH Swasta Tidak Berlesen.	-	
Bilangan notis pengkompaunan kesalahan di bawah Enakmen Haiwan 2015 dan Enakmen Kebajikan Haiwan 2015 yang dikeluarkan.	51	Jumlah kutipan kompaun sebanyak RM100,100.00

Penghantaran sampel produk hasil haiwan ke makmal	31	
Pemeriksaan Aduan Berkaitan Kebajikan/ Kezaliman Haiwan	15	
2. PEJABAT KUARANTIN HAIWAN PELABUHAN, SEPANGGAR KOTA KINABALU		
<u>BUTIRAN AKTIVITI</u>	<u>JUMLAH</u>	<u>CATATAN</u>
Bilangan pemeriksaan dan pengistiharan dokumen konsaimen import/eksport.	4,119	
Bilangan kontena dipasang 'Seal DVS Sabah'	5,164	
Kutipan yuran pemeriksaan kuarantin (RM)	838,044.82	
3. PEJABAT KUARANTIN HAIWAN, LAPANGAN TERBANG ANTARABANGSA KOTA KINABALU (KKIA)		
<u>BUTIRAN AKTIVITI</u>	<u>JUMLAH</u>	<u>CATATAN</u>
Bilangan pemeriksaan dan pengistiharan dokumen konsaimen import/eksport	531	
Rampasan haiwan/bahan haiwan (ekor/kg)	1452.02 kg 2 ekor pet	Nilai C.I.F. (RM):150,419
Kutipan yuran pemeriksaan kuarantin (RM)	112,698.78	

PERKHIDMATAN VETERINAR

Jadual 28. Rawatan di klinik daerah

Daerah	Kucing		Anjing		Arnab		Kerbau		Khinzir		Kambing		Lembu		Ayam		Angsa/Itik		lain-lain	
	Kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor
Kota Kinabalu	2934	3445	888	930	14	14					2	2			1	1			1	1
Sipitang	45	137	114	364							7	7								
Kunak	16	16																		
Sandakan	1227	1659	147	165	9	13					7	7			3	8			2	2
Tambunan	171	300	485	669	6	56	7	14	6	66	2	8	14	27	82	2785	4	222		
Kota Belud	107	107	121	121	3	3					90	90			0	15				
Tenom	185	209	195	219	1	1	19	27	28	43	8	44	27	44	91	3810				
Ranau	186	239	323	349	19	128	4	7	8	16	29	46	32	45	371	15472	10	269	2	2
Penampang	215	252	247	292			5	7	6	25	9	24			43	2536	2	61		
Lahad Datu																				
Nabawan			359	267	1	1			1	1			1	1						
Menumbok	15	15																		
Tuaran	1136	1270	238	261			5	10	5	5	30	40	5	15	50	10,000				
Keningau	2028	2835	1649	2726							26	87	27	69	27	1695				
Kuala Penyu	195	388	31	45	1	1	3	3	5	38	20	54			23	1053	1	50		
Membakut	106	127	14	20			2	4	1	6	27	201			31	1654	1	60		
Semporna	16	16																		
Bongawan	49	104	10	15			4	15			40	150			10	350				
Tongod	37	48	83	103			20	42	1	3	81	614	21	59	55	373	5	340		
Papar	312	636	92	76							3	22			1	1				
Tawau	512	645	36	46																
Beaufort	279	279	7	7			5	5			1031	1031	157	157						
Kudat	57	63	10	10																

Kota Marudu	46	46	29	29			1	18	1	4	6	25	4	30	6	279				
Pitas											21	76	15		36	1160				
Sook	16	24	16	24			2	4	2	3	14	42	10	16	9	200				
Telupid																				
Beluran	91	144	10	13	2	2														

Lain-lain: Burung, Kuda, Rusa, Turki, Bebiri

UNIT EXIM

Jadual 29. Eksport Produk Haiwan Dan Haiwan Hidup Bagi Tahun 2019 Dan 2020

BIL.	WILAYAH	2019		2020	
		BERAT (KG)	NILAI CIF (RM)	BERAT (KG)	NILAI CIF (RM)
1.	LIQUID MILK	2007750	696150	3,445,084.00	11,857,539.50
2.	MILK POWDER	172461	5750431.5	5,075,738.50	29,217,157.66
3.	BUTTER, CHEESE, YOGHURT, WHIPPING CREAM	6201329	829524.46	1,298,975.00	17,518,163.38
4.	ICE CREAM	15895470	3109723	327,600.00	2,890,335.00
5.	BIRD NEST	6292	4722000	3,184.00	2,280,508.00
6.	CHICKEN WINGS	885080	5,048,573.22	27,098.00	604,129.78
7.	WHOLE CHICKEN	96,250	649,215.87	151,050.00	1,271,950.00
8.	LAMB/MUTTON	6314157	5,642,617.00	640,704.00	8,972,771.00
9.	PROCESSED BEEF	3127492	31,861,974.93	393,708.78	9,955661.44
10.	PROCESSED CHICKEN	9751294	187,465,891.60	1,209,721.60	14,797,274.42
11.	PROCESSED PORK	475825	5,942,652.65	471,239.00	2,323,044.00
12.	ANIMAL FEED	5543685	2356450	22,263,700	25,900,205.35

13.	EGG	287735	155,309.00	584,500.00	2,389,500.000
14.	DOG	49	490	37	174,526.80
15.	CATS	156	312	45	39,775.68
16.	BIRD	114	30862	34	8,040.00

Jadual 30. Import Produk Haiwan Dan Haiwan Hidup Bagi Tahun 2019 Dan 2020

BIL.	WILAYAH	2019		2020	
		BERAT (KG)	NILAI CIF (RM)	BERAT (KG)	NILAI CIF (RM)
1.	BUFFALO MEAT	6086909	73827168	4,850,731.00	63,827,151.87
2.	BEEF	1403086	21266761	1,663,897.00	20,127,407.18
3.	TURKEY	3000	50000	15,331	184,428.80
4.	CHICKEN PARTS	1524625.35	8456830.39	162,732	1,164,962.40
5.	WHOLE CHICKEN	96250	649215.87	74,973	509,935.97
6.	LAMB/MUTTON	936511	17468217	1,129,539	23,371,937.31
7.	DUCK MEAT (FROZEN)	50257	7877798	460,317.00	3,121,886.67
8.	PROCESSED CHICKEN	3410669	3186197493	9,231,983.00	75,613,368.11
9.	PROCESSED BEEF	17053345	1593098746	425,673.00	5,152,029.11
10.	PROCESSED PORK	509308	6103421	241,759.86	2,852,647.93
11.	PROCESSED TURKEY	3000	5000	1,382.00	24,179.10
12.	PROCESSED LAMB	494775	10831753	1,156	29,305.80
13.	FROZEN PORK	107365	1945442	125,441	1,271,002.73
14.	MILK POWDER	9402691	166467908	9,491,137.02	200,536,448.71
15.	MILK PRODUCTS	13864761.74	74767199.87	58,722.44	1,571,900.79
16.	LIQUID MILK	29215991	162146853	34,834,986.87	498,019,566.63
17.	SALTED DUCK EGG	5698	66509	-	-
18.	TABLE CHICKEN EGG (PCS)	21996880	12868754	-	-
19.	HATCHING EGGS	210895	2966931	28,800	17,280
20.	ICE CREAM	4388643	49013725	4,446,632.46	54,658,661.76
21.	GHEE	39269	794509	25,931	520,094.11
22.	CHOCOLATE	4560	563147	113,047	3,766,891.11
23.	POULTRY VACCINE *VTM-HVT-NDV *HVT+ND *MEDIVAC-ND-1B *MAREK DILUENT	10181	314841	16,844	1,643,460.67
24.	MAMMALS VACCINE	-	-	-	-
25.	LIVE GOATS (HEADS)	2562	3192616	-	-
26.	LIVE BIRDS (HEADS)	42	10350	34	8040
27.	DOGS	55	109010	37	174,526.80

	(HEADS)				
28.	CATS (HEADS)	39	23491	45	39,775.68
29.	D.O.C CHICKEN (HEADS)	1241854	7321003	1,123,128	9,765,475
30.	D.O DUCKS	37200	261400	21,698	23,200
31.	HORSES (HEADS)	12	10500	3	9000
32.	RABBIT	11	1600	-	-
33.	GUINEA PIG	1100	-	-	-
34.	ALPACA	4	900	12	12,000
35.	SUGAR GLIDER	-	-	-	-
36.	HEDGEHOG	-	-	-	-
37.	TORTOISE	4	900	6	24,000
38.	BULL SEMEN (PIECES)	500	42403	2000	72,952.16

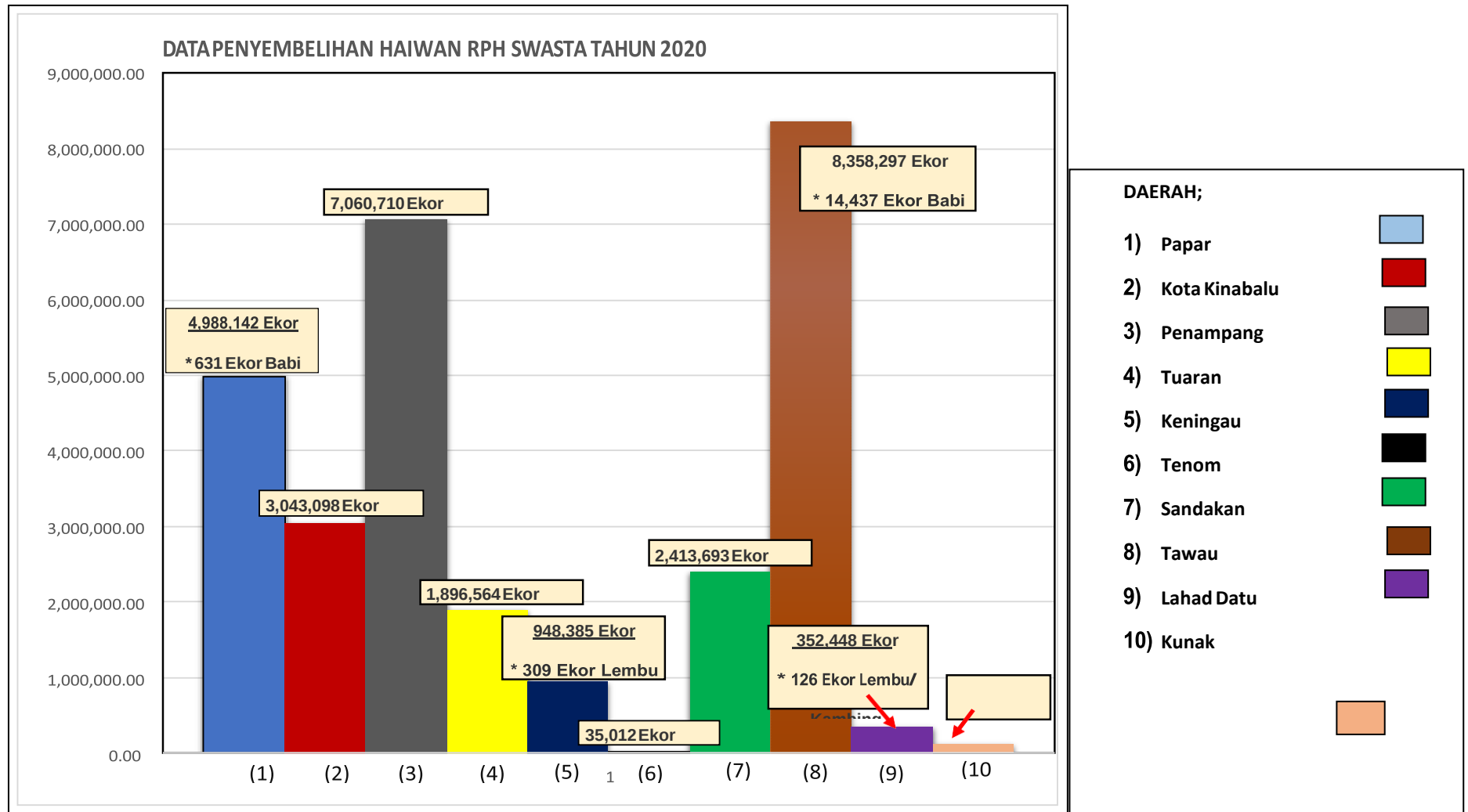
UNIT PEMERIKSAAN VETERINAR

Fungsi Dan Tanggungjawab Unit Pemeriksaan Veterinar (Upv)

- a) Urusetia perlesenan Rumah Penyembelihan Haiwan (RPH) Swasta dan persijilan Bilik Penyimpanan (CR) Swasta
- b) Mengaudit premis-premis penyembelihan, bilik penyimpanan (CR) dan premis-premis pemprosesan produk hasil haiwan di dalam dan di luar negeri Sabah.
- c) Menjalankan aktiviti membuka dan memeriksa kontena (hasil haiwan) yang masuk ke Sabah
- d) Menyelaras aktiviti pemeriksaan daging (MI) dan program persampelan di RPH dan premis pemprosesan makanan
- e) Menjalankan aktiviti bersama agensi-agensi berkaitan sebagai contoh pihak Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Negeri Sabah (JHEAINS), Jabatan Kesihatan Sabah (JKNS) dan agensi agensi yang lain.

Jadual 31. Senarai Rumah Penyembelihan Haiwan Swasta Yang Dilesenkan Pada Tahun 2020

Wilayah	Daerah	Kategori	Status Penyimpanan H-Halal : NH-Non Halal
Beaufort	Papar	4- Ayam 1- Babi	H- 4 NH -1
Kota Kinabalu	Kota Kinabalu	1- Ayam	H- 1
	Penampang	5- Ayam	H-5
	Tuaran	2- Ayam 1- Puyuh	H- 3
Keningau	Keningau	4- Ayam 1- Lembu	H -5
	Tenom	1 - Ayam	NH -1
Sandakan	Sandakan	6 -Ayam	H - 6
Tawau	Tawau	5- Ayam 1- Babi	H -5 NH -1
	Lahad Datu	1- Ayam 1- Lembu	H -2
	Kunak	1- Ayam	H- 1

Carta 1: Data Penjualan RPH

Swasta Seluruh Sabah Tahun 2020

WILAYAH	DAERAH	VIL.NO	PERATUSAN MI(%)
BEAUFORT	PAPAR	VIL.43	83
		VIL.44	75
		VIL.53	81
		VIL.54	0
		VIL.60	30
KOTA KINABALU	K.K	VIL.21	100
	PENAMPANG	VIL.01	78
		VIL.25	23
		VIL.02	47
		VIL.17	0
		VIL.50	80
	TUARAN	VIL.20	100
		VIL.57	0
		VIL.52	100
KENINGAU	KENINGAU	VIL.23	56
		VIL.40	39
		VIL.42	85
		VIL.58	37
		VIL.59	44
	TENOM	VIL.48	100
SANDAKAN	SANDAKAN	VIL.11	100
		VIL.14	39
		VIL.28	100
		VIL.30	100
		VIL.41	100
		VIL.26	100
TAWAU	TAWAU	VIL.04	79
		VIL.09	90
		VIL.32	72
		VIL.35	75
		VIL.46	76
		VIL.47	100
	LAHAD DATU	VIL.39	100
		VIL.56	100
	KUNAK	VIL.55	100

Jadual 32: Peratusan (%) Pemeriksaan Daging (MI) Seluruh Sabah

Data Pengeluaran Sijil Bilik Penyimpanan (Coldroom)

Jadual 33. Data Pengeluaran Sijil Bilik Penyimpanan (Coldroom)

BIL	WILAYAH	DAERAH	BIL. SYARIKAT BERDAFTAR	IMPORTER (I) / LOCAL (L)	STATUS PENYIMPANAN 1. HALAL – H 2. NON-HALAL - NH
1	BEAUFORT	Papar	6	I(4) L (2)	H -5 NH - 1
2	KOTA KINABALU	Kota Kinabalu	51	I (47) L – (4)	H – 40 NH - 11
		Penampang			
		Tuaran			
3	KUDAT	Ranau	1	L (1)	H - 1
4	KENINGAU	TIADA	NIL	NIL	NIL
5	SANDAKAN	Sandakan	6	I(6)	H – 5 NH - 1
6	TAWAU	Tawau	14	I(10) L(4)	H - 14
		Lahad Datu			
		Kunak			
JUMLAH KESELURUHAN			78	I (67) L(11)	H – 65 NH - 13

Nota: a) **I: IMPORTER** - Syarikat Yang mengimport produk terus dari Kilang Luar Negara / Negeri Sabah

b) **L: LOCAL** – Syarikat yang memperoleh / menyimpan produk yang dibeli dari Syarikat Pengimport.

Jadual 34. Aktiviti Pemeriksaan Veterinar Tahun 2020

AKTIVITI UPV	LOKASI (bil.)	JUM. AKTIVITI	CATATAN
Pemeriksaan/ Pembukaan Kontena	• Kota Kinabalu • Papar	1,423	
Program Audit Luar Negara/Negeri	• India(1) • Selangor(2)	3	i. FRIGORIFICO ALLANA PVT LTD(EST.No: APEDA 23), INDIA ii. Ramly Food Processing Sdn.Bhd. Selangpr D.E iii. Primabaguz Foods Sdn.Bhd, Selangor D.E
Program Audit Survelan RPH	• Lahad Datu(1) • Tawau(1) • Kota Kinabalu(2) • Keningau(1) • PPTB Sandakan(1)		i. RPH Kerajaan ii. RPH Kerajaan iii. RPH Ayam Swasta iv. RPH Ayam Swasta v. RPH Kerajaan vi. Premis Pemprosesan Susu
Program Audit “Veterinary Health Mark”(VHM)	Tiada		
Audit Keselamatan Makanan Bersama Agensi Lain	Tiada		
Lain-lain; a) Audit Dalam MS ISO 9001:2015 b) Audit Luar MS ISO 9001:2015			

Jadual 35. Program Persampelan Daging Rumah Penyembelihan Haiwan (Rph)

Wil.	Daerah	Bil./kategori rph Kerajaan / Swasta	Mikrobiologi	Residu Drug	Catatan
			(Jum. Sampel)	(Jum.Sampel)	
BEAUFORT	PAPAR	Kerajaan(1)	0	Tiada Ujian	
		Swasta (4)	4	Tiada Ujian	
	BEAUFORT	Kerajaan (1)	Belum Beroperasi		
	SIPITANG	Kerajaan(1)	Belum Beroperasi		
KOTA KINABALU	KOTA KINABALU	Swasta(1)	3	Tiada Ujian	
	KIANSOM	Kerajaan(1)	0	Tiada Ujian	
	PENAMPANG	Swasta(5)	57	Tiada Ujian	
	TUARAN	Swasta(2)	15	Tiada Ujian	
KUDAT	KOTA BELUD	Kerajaan(1)	Belum Beroperasi		
	KUDAT	Kerajaan(1)	0	Tiada Ujian	
KENINGAU	KENINGAU	Kerajaan(2)	9	Tiada Ujian	• RPH Ruminan Belum Beroperasi, • RPH Ayam Beroperasi
		Swasta(4)	29	Tiada Ujian	
	TENOM	Kerajaan(1)	1	Tiada Ujian	
		Swasta(1)	1	Tiada Ujian	
SANDAKAN	SANDAKAN	Kerajaan(2)	3	Tiada Ujian	• RPH Ruminan(2) • PPTB Sdkn(1)
		Swasta(6)	29	Tiada Ujian	
TAWAU	LAHAD DATU	Kerajaan(1)	3	Tiada Ujian	
		Swasta(3)	4	Tiada Ujian	
	TAWAU	Kerajaan(1)	18	Tiada Ujian	
		Swasta(6)	53	Tiada Ujian	
	KUNAK	Swasta(1)	11	Tiada Ujian	

Nota:Ujian Mikrobiologi dijalankan pada kekerapan 2 kali/bulan/RPH

Ujian Drug Residu Veterinar dijalankan bila perlu sahaja.

Jadual 36. Program Kursus/Bengkel Yang Dijalankan Tahun 2020

Bil	Tajuk kursus / bengkel	Tempat	Jangkamasa	Catatan/peserta
1.	Kursus Pengurusan RPH Swasta dan Asas Pemeriksaan Daging	MKAV Kepayan	20 -24 /07	Syarikat Swasta
2.	Kursus Pengendali Makanan	MKAV Kepayan	25/08	Staf
3.	Bengkel Pemantapan MS ISO 9001:2015 seksyen JPV, Sabah.	MKAV Kepayan	19/08	Staf
4	Kursus Pemantapan Pemeriksaan Daging&Teknik pengambilan sampel (Tahap 1)	SMTK Kinarut	17-23/08	Staf
5.	Kursus Latihan Pengendalian makanan	MKAV Kepayan	25/08	Syarikat Swasta

SEKSYEN PEMBANGUNAN SUMBER GENETIK

Objektif

- I. Menyusun semula sistem pengurusan ladang-ladang ternakan jabatan sebagai model ladang yang berimpak tinggi dalam Rancangan Malaysia ke 11.
- II. Menyelaras pengeluaran baka ternakan bernilai biak tinggi dalam Rancangan Malaysia ke 11.
- III. Menilai dan menambahbaik pelbagai teknologi dan sistem pengeluaran ternakan ladang dan hasil ternakan yang sedia ada dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- IV. Memberi khidmat kepakaran teknikal, bimbingan dan latihan dalam aspek pengeluaran dan pengurusan ternakan serta hasil ternakan dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- V. Menjalinkan kolaborasi/kerjasama dengan pelbagai pihak dalam bidang kajiselidik guna dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- VI. Melaksanakan program kepastian kualiti untuk pentauliahan MYGAP dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.

Jadual 37. Prestasi Ladang Ruminan Jabatan DVS 2020

Ladang	Populasi	Kelahiran	Kematian	Jualan / Biakbaka	Agihan	Hasil
Pusat Pembiakbakaan Lembu Pedaging, Sebatik	244	35	2	13	0	29,568.00
Pusat Pembiakbakaan Lembu Pedaging Kalumpang	84	7	23	14	0	33,724.00
Pusat Pembiakbakaan Kambing Kalahari Sabahan Kunak	92	24	10	12	0	8,090.00
Pusat Pembiakbakaan Kerbau Telupid	499	101	73	43	195	636,302.00
Pusat Pembangunan Payau Telupid	380	15	29	143	0	90,705.50
Ladang Pusat Nukleus Lembu Brahman Tawau	443	124	39	83	19	363,086.00
Ladang Timbang Menggaris Kota Belud	82	10	22	2	10	34,760.00
Pusat Pembiakkan Bebiri Telupid	72	19	42	2	0	620.00

Projek Ladang Pembiakbakaan Kerbau Sawah Nukleus Telupid		105	12	11	20	0	30,998.00
Pusat Pembiakbakaan Kambing Lahad Datu		89	16	55	22	23	15,500.00
Pusat Ternakan Ruminan Tenusu, Sebrang Keningau		221	11	12	37	46	76,000.00
Pusat Pembiakbakaan Lembu Pedaging Wario Kota Belud		202	25	11	28	15	142,604.00
Pusat Pembiakbakaan kambing Purutan Tambunan		136	8	43	55	0	16,460.10
Pusat Pembiakbakaan kambing Bongawan		154	5	62	6	0	2,639.00
Pusat Pembiakbakaan kambing Ranau		194	42	82	98	0	16,963.50
Pusat Pembiakbakaan baka Lembu tenusu Tajau							
Unit Pembangunan Rusa Sebrang Keningau	Rusa Sambar	12	0	4	0	0	0
	Rusa Timorensis	51	0	11	0	0	0
	Rusa Axis-Axis	14	0	8	0	0	0

Pencapaian projek ladang Agro Tongod

1. Pengeluaran Agromakanan Ternakan Ruminan Tongod
 - I. Pemagaran pagar perimeter sepanjang 2.0 km.
 - II. Penanaman rumput napier seluas 20 ekar.
 - III. Pengeluaran hay sebanyak 2,468 bale.
 - IV. Pengeluaran rumput silage sebanyak 92 tong.
2. Pengeluaran Jagung, Kekacang dan Hay
 - I. Penanaman jagung: 50 ekar
 - II. Penanaman kekacang: 50 ekar
 - III. Penanaman Hay: 1,500 bale

Prestasi Ladang Unggas Jabatan DVS 2020

Jadual 38. Prestasi Pusat Pembiakbakaan Ternakan Unggas

Perkara	Pergerakan Ternakan / Jualan				
Ternakan	Mati	S.I.V	Stok Gantian	Jual	Harga (RM)
1. Anak (< 14 hari)					
Ayam Kacukan	98	1865		17772	35544.00
Ayam Kampung				45	90.00
B. Puyuh					
Ayam Penelur	94		323		
Ayam Angi					
Jumlah	192	1865	323	17817	35634.00
2.Takai (>14 hari)					
Ayam Takai					
B. Puyuh	7282	1880	600	19214	38428.00
Arnab					
Turki					
Jumlah	7282	1880	600	19214	38428.00
3.Telur					
Ayam				10065	2013.00
Burung Puyuh					
Jumlah				10065	2013.00
					Hasil Ternakan = RM 76075.00

Jadual 39: Pengeraman Dan Penetasan Tahun 2020

Ternakan	Ayam			Burung Puyuh			Angsa		Turki	
	Ayam Kacukan	Ayam Kampung	Ayam Angi	B.puyuh IKTA	B.puyuh French	B.puyuh English	Angsa Chinese	Angsa Denmark	Turki Australia	Turki Bronze
1. Pungutan Telur										
Bil. Dari Kandang	23775	164	-	20672	21435	-	-	-	-	-
Bil. Rosak	110	3		-	-					
Bil. Abnormal	-	-		-	-					
<i>Bil. Dieram</i>	23665	161		20672	21435					
Bil. Tidak Bernas	1691	5		2612	2732					
Bil. Embrio Mati	192	5								
Bil. Tidak Menetas	1101	6		1596	1700					
Bil. Ke Makmal	-	-	-	-	-					
2. Hasil Penetasan										
Bil. Menetas	20681	145	-	16464	17003	-	-	-	-	-
Bil. Mati	162	3		268	267					
Bil. Cacat	288	8		461	411					
Jumlah Keluaran	20231	134		15735	16325					
3. Pungutan Telur Bagi Bulan Tahun 2020										
Bil. Dari Kandang	60496	514	-	30165	38455	-	-	-	-	-
Bil. Rosak	963	-		-	-					
Bil. Kotor	0	-		-	-					
Bil. Abnormal	0	-		-	-					
Bil. Dieram	59533	514		30165	38455					

Jadual 40. Prestasi Pusat Pembiakbakaan Ternakan Itik Kiansom 2020

Perkara	Pergerakan Ternakan / Jualan					
Ternakan	Mati	S.I.V	Stok Gantian	Jual	Berat	Harga (RM)
1. Anak						
Anak Itik Jantan	1047	7708		810		405.00 (FOC)
Anak Itik Betina	1314	745		5151		18,028.50
Jumlah		8453		5961		18,433.50
Itik Takai				140		700.00
Angsa						
Itik Patu						
Jumlah				140		700.00
Itik						
Telur masin				37,059		25,941.30
Jumlah						25,941.30
	Hasil Ternakan = RM 45,074.80					

Jadual 41. Jenis Makanan Ternakan dan Jumlah dikeluarkan pada tahun 2020

JENIS MAKANAN TERNAKAN	BILANGAN KARUNG	BERAT (M.TON)	Peratus (%)
Lembu Tenusu (Dairy Supplement)	600	30.00	3.688
Lembu Pedaging (Cattle Supplement)	9,883	494.15	60.74
Lembu Pemula (Calf Starter)	418	20.90	2.57
Kambing Pembesar (Goat Supplement)	3,971	198.55	24.40
Itik Pembiak (Duck Breeder)	773	38.65	4.751
Ayam Pembiak (Poultry Breeder)	66	3.30	0.406
Angsa Pembiak (Geese Breeder)	0	0	0
Turki Pembiak (Turkey Breeder)	0	0	0
Biri-biri (Sheep Supplement)	560	28.00	3.442
Jumlah	16,271	813.55	100

PEMBANGUNAN INDUSTRI TERNAKAN

Projek Sosioekonomi

Pengagihan ternakan kepada para peternak adalah usaha jabatan melalui projek Pembangunan Sosioekonomi (SOSEK) bagi membantu penduduk luar bandar meningkatkan pendapatan mereka. Di samping itu projek ini juga telah member manfaat kepada penternak ruminan yang sedia ada dalam meningkatkan pengetahuan mereka mengenai pengurusan ternakan secara moden. Bermula tahun 2005 hingga kini, Jabatan telah memberikan penekanan terhadap Program Transformasi melalui pendekatan ini peternak sosioekonomi sedia ada yang memperlihatkan prestasi pengurusan ladang yang baik akan dinaiktaraf / transformasi dengan meminjamkan mereka induk ternakan. Jabatan mengekalkan Projek Sosek yang dilaksanakan iaitu

- Projek Pekebun Kecil Lembu Pedaging (PKPL)
- Projek Integrasi Ternakan (PINTAR)
- Projek Transformasi
- Projek TRUST

DATA PROJEK KAMBING - 2020
DVS SABAH

PERIHAL			SOSEK	TRANSFORMASI	TRUST	JUMLAH
BILANGAN PENTERNAK	Asal		268	367	19	544
	Aktif		123	123	19	224
	Baru		34	20		11
	Naik Taraf			2		8
BILANGAN TERNAKAN	DEWASA	J	226	762	6	1081
		B	3,044	8,134	57	10904
	ANAK	J	709	1,514	16	2066
		B	838	2,470	17	3176
PENGAGIHAN	J		40	35		143
	B		603	1,102		1655
KELAHIRAN	J		679	1,521	20	2027
	B		725	2,190	16	2796
KEMATIAN	DEWASA	J	31	32	1	33
		B	120	316	1	317
	ANAK	J	118	188	1	189
		B	171	300	2	302
BAYARAN BALIK	ANAK	J + B				26
	TUNAI	J + B	497	1,089		687
		Harga	173,893.60	418,706.00		263,973.40
DIKEMBALIKAN	DEWASA	J	2	13		2
		B	22	11		11
PENJUALAN	J + B		2,755	2,327	100	5,121.00
	Harga		577,401.00	2,474,052.00	61,500.00	2,719,138.00
BAKI HUTANG	J + B		4,837	13,848	546	15,413.00

DATA PROJEK LEMBU PEDAGING - 2020
DVS SABAH

PERIHAL			SOSEK		TRANSFORMASI	TRUST
			PKLP	PINTAR		
BILANGAN PENTERNAK	Asal		93	52	147	24
	Aktif		24	25	76	13
	Baru		0		2	
	Naik Taraf		0			
BILANGAN TERNAKAN	DEWASA	J	48	60	458	125
		B	423	500	5,112	44
	ANAK	J	55	123	487	31
		B	123	201	1,036	2
PENGAGIHAN	J		1		1	
	B		0		35	
KELAHIRAN	J		26	35	279	1
	B		48	42	703	0
KEMATIAN	DEWASA	J		1	3	
		B	43	8	19	
	ANAK	J	5	3	27	0
		B	20	9	28	0
BAYARAN BALIK	ANAK	J + B	0	1	44	
	TUNAI	J + B	19		20	
		Harga	26,371		28,713	
DIKEMBALIKAN	DEWASA	J	0			
		B	0			
PENJUALAN	J + B		100	49	200	0
	Harga		333,450	138,400.00	421,950	0.00
BAKI HUTANG	J + B		1088	579	4,412	378

DATA PROJEK KERBAU - 2020
DVS SABAH

PERIHAL			SOSEK	TRANSFORMASI	JUMLAH	
BILANGAN PENTERNAK	Asal		46	16	62	
	Aktif		10	8	18	
	Baru					
	Naik Taraf					
BILANGAN TERNAKAN	DEWASA	J	21	51	72	
		B	43	877	920	
	ANAK	J	4	183	187	
		B	8	204	212	
PENGAGIHAN	J		0	0		
	B		0			
KELAHIRAN	J		2	14	16	
	B		1	22	23	
KEMATIAN	DEWASA	J		0		
		B	0	3	3	
	ANAK	J	0			
		B	0			
BAYARAN BALIK	ANAK	J + B				
	TUNAI	J + B	37	0	37	
		Harga	3,703.00	0.00	3,703.00	
DIKEMBALIKAN	DEWASA	J				
		B				
PENJUALAN	J + B		1	2	3	
	Harga		0.00	7,000.00	7,000.00	
BAKI HUTANG	J + B		175	551	726	

